

Ontwikkeling aanbod creatieve mbo-opleidingen

Analyse t.b.v. themaonderzoek arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid creatieve mbo-opleidingen door de Commissie macrodoelmatigheid mbo

Inhoudsopgave

Samenvatting en conclusies	3
1. Inleiding	4
2. Afbakening creatieve mbo-opleidingen voor analyse	4
3. Ontwikkeling creatieve mbo-opleidingen	8
4. Positie vakinstellingen en roc's	24
Bronnen	34
Bijlage	35

Samenvatting en conclusies

Op verzoek van de minister van OCW voert de CMMBO een thematisch onderzoek uit naar het arbeidsmarktperspectief en de doelmatigheid van creatieve mbo-opleidingen en de positie van vakinstellingen en roc's hierin. Deze deelrapportage bevat de uitkomsten van de afbakening en de analyse van het aanbod van creatieve mbo-opleidingen.

De uiteindelijke afbakening van creatieve mbo-opleidingen voor deze analyse is geïnspireerd op de definiëring van de creatieve industrie volgens de landelijke Monitor creatieve industrie 2016 (Rutten e.a., 2017). Dit heeft een selectie opgeleverd van 24 mbo-opleidingen die zich overwegend richten op het opleiden van beginnende beroepsbeoefenaren voor één of meerdere van bedrijfstakken die tot de creatieve industrie gerekend worden. Het gaat hierbij in hoge mate om niveau 4 opleidingen in de beroepsopleidende leerweg.

Driekwart van de geselecteerde creatieve mbo-opleidingen is het afgelopen decennium (flink) gegroeid in aantal studenten. De groei is in overwegende mate gerealiseerd doordat meer instellingen deze opleidingen zijn gaan aanbieden.

Het deel van de gediplomeerden dat naar de arbeidsmarkt uitstroomt en minimaal 12 uur werk per week heeft en werk op niveau heeft, ligt voor nagenoeg alle creatieve mbo-opleidingen beneden het landelijk gemiddelde van het mbo. Enkele opleidingen bevinden zich rond de signaleringswaarden van de Beleidsregel macrodoelmatigheid mbo. Het gaat met name om de opleidingen Artiest, Mediavormgeving en Mode/maaktleding. Gunstige uitzonderingen zijn de ICT-opleidingen op niveau 4. Daarnaast zijn er duidelijke aanwijzingen dat er sprake is van verschillen tussen de arbeidsmarktpositie van gediplomeerden van verschillende instellingen.

Het deel van de gediplomeerden dat naar vervolgonderwijs doorstroomt ligt boven het landelijk gemiddelde voor het mbo. Met name voor media- en mode-opleidingen ligt deze doorstroom meer dan 10 procentpunt hoger dan het landelijk gemiddelde (51%).

De overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's manifesteert zich vooral bij opleidingen op het gebied van media en ruimtelijke vormgeving en verschilt per opleiding per regio. Het marktaandeel van vakinstellingen bij deze opleidingen is het laatste decennium doorgaans afgenomen. De afname van het marktaandeel wordt meestal niet veroorzaakt door een afname van het aantal studenten bij vakinstellingen, maar overwegend door een groei van het aantal studenten bij roc's. Dit laatste vooral doordat meer roc's deze opleidingen aanbieden, hetgeen o.a. uitwijkmogelijkheden biedt voor studenten die bij vakinstellingen niet door de toelatingsprocedure heen komen. Op instellingsniveau zijn beschikbare gegevens niet volledig genoeg om eventuele verschillen tussen de arbeidsmarktpositie van gediplomeerden van vakinstellingen en roc's van dezelfde opleiding waar te kunnen nemen. De gegevens, voor zover beschikbaar, wijzen niet op een dergelijk verschil. Het is aannemelijker dat alle gediplomeerden zich op eenzelfde arbeidsmarkt begeven.

Mede naar aanleiding van voorgaande signaleringen heeft het ROA (Meng e.a., 2018) een verdiepend (kwantitatief) onderzoek uitgevoerd naar de positie van gediplomeerden van creatieve mbo-opleidingen op de arbeidsmarkt en in het vervolgonderwijs. Het lectoraat Creating 010 van de Hogeschool Rotterdam (Rutten e.a., 2018) heeft een verdiepend (kwalitatief) onderzoek uitgevoerd naar de ontwikkeling van de creatieve industrie en de afstemming van mbo-opleidingen hierop door mbo-instellingen.

1. Inleiding

Op verzoek van de minister van OCW voert de CMMBO een thematisch onderzoek uit naar het arbeidsmarktperspectief en de doelmatigheid van creatieve mbo-opleidingen en de positie van vakinstellingen en roc's hierin.

Het onderzoek bestaat uit drie deelstudies:

- Een kwantitatief onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van gediplomeerde schoolverlaters van creatieve mbo-opleidingen door het ROA van de Universiteit Maastricht.
- Een kwalitatief onderzoek naar de ontwikkeling van de creatieve industrie en de afstemming van mbo-opleidingen hierop door het lectoraat 'Creating 010' van de Hogeschool Rotterdam.
- Een analyse van de ontwikkeling van het aanbod aan creatieve mbo-opleidingen op basis van gegevens uit het basisregister onderwijs door de CMMBO.

Op basis van de uitkomsten van de deelstudies stelt de CMMBO haar advies voor de minister van OCW op.

Deze rapportage bevat de uitkomsten van de derde deelstudie, namelijk de analyse van de ontwikkeling van het aanbod aan creatieve mbo-opleidingen. Deze rapportage gaat eerst in op de afbakening van de te onderzoeken creatieve mbo-opleidingen en bijbehorende kernindicatoren uit oogpunt van arbeidsmarktperspectief en doelmatigheid (paragraaf 2). Daarna wordt per geselecteerde opleiding een beknopte beschrijving gegeven van de opleiding en een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het aantal studenten en het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt (paragraaf 3). Ten slotte wordt voor een deel van de geselecteerde opleidingen de mate van overlap tussen het aanbod van roc's en vakinstellingen kort aangegeven (paragraaf 4).

2. Afbakening creatieve mbo-opleidingen voor analyse

Het ontwikkelen van creatief denken gebeurt in alle mbo-opleidingen. Creativiteit wordt ook in het beroepsonderwijs gezien als één van de 21ste-eeuwse vaardigheden om jongeren goed toe te rusten op hun toekomst (Christoffels & Baay, 2016).

Met 'creatieve mbo-opleidingen' bedoelen we in deze analyse echter beroepsopleidingen die in belangrijke mate gericht zijn op beroepen in bedrijfstakken die gerekend worden tot de creatieve industrie. De essentie van de creatieve industrie kan als volgt omschreven worden (Rutten, 2014): het produceren, toeleveren en exploiteren van symboliek en betekenis en het creëren van of bijdragen aan belevenissen.

Over de vraag welke bedrijfstakken dan precies tot de creatieve industrie behoren en welke bedrijfstakken daaraan gerelateerd zijn, wordt discussie gevoerd. Over de kern van de creatieve industrie is wel overeenstemming (Braams, 2011). Deze wordt gevormd door de deelsectoren Kunsten en cultureel erfgoed, Media- en entertainmentindustrie en Creatief zakelijke dienstverlening. Daarnaast wordt de nauwe relatie tussen deze kern van de creatieve industrie en de sector ICT erkend (Rutten, 2014). ICT draagt bij aan de overdracht van verwoording en verbeelding en het daarmee oproepen van een specifieke ervaring bij mensen. Minder overeenstemming bestaat er over bedrijfstakken die dienstverlenend zijn aan de creatieve industrie en vormen van detailhandel, omdat deze bedrijfstakken weinig tot geen inhoudelijke invloed hebben op de producten die geleverd worden. Andere discussiepunten zijn de (ontwerpde) ambachten, de culinaire sector en de leisure sector (vrijtijdsbesteding).

Gelet op voorgaande wordt voor deze analyse aangesloten bij de definiëring van de Monitor creatieve industrie 2016 (Rutten e.a., 2016). Deze omvat de kern van de creatieve industrie en daarnaast de ICT. Op

hoofdpijnen gaat het om de volgende bedrijfstakken per deelsector (met daarbij de ontwikkeling van de productiewaarde in de periode 2005 t/m 2015):

- *Kunsten en cultureel erfgoed:*
de beoefening van podiumkunsten, de productie van podiumkunsten en evenementen, theaters en dienstverlening voor de uitvoerende kunst. Daarnaast bibliotheken, culturele uitleencentra, musea en monumentenzorg (productiewaarde 2005-2015 gestegen met 20%).
- *Media en entertainmentindustrie:*
de productie van radio/televisieprogramma's, films/video, fotografie en muziekopnames. Facilitaire ondersteuning van dergelijke producties. Uitgeverijen van kranten, tijdschriften, boeken en muziek en distributie van films en televisieprogramma's (productiewaarde 2005-2015 gedaald met 10%).
- *Creatieve zakelijke dienstverlening:*
vormgeving en ontwerp zoals industrieel en productontwerp, interieur- en ruimtelijk ontwerp en communicatie- en grafisch ontwerp. Reclame- en communicatiebureaus en organisatie van evenementen (productiewaarde 2005-2015 gestegen met 5%).
- *ICT:*
ICT-diensten gericht op o.a. ontwikkeling en uitgeven van software (waaronder websites) en beheer van computerfaciliteiten. Ook rekent de Monitor creatieve industrie bedrijfstakken als drukkerijen en prepressbedrijven hiertoe. Daarnaast vormen bedrijfstakken op het gebied van ICT-hardware onderdeel van de landelijke Monitor creatieve industrie (productiewaarde 2005-2015 gestegen met 30%).

Wat betreft de ontwikkeling van de creatieve industrie in de periode 2005 t/m 2015 geldt dat er sprake is geweest van schaalverkleining (o.a. door toename zzp-ers) en vermindering van de gemiddelde productiviteit per werkende. De stijging van het aantal bedrijven en van het aantal banen in de creatieve industrie is namelijk hoger dan de productiegroei. De ICT is hierop een uitzondering; deze kent juist een productiviteitsstijging.

Geïnspireerd op bovenstaand overzicht van bedrijfstakken worden in het overzicht op de volgende pagina de mbo-opleidingen aangegeven die voor deze analyse afgebakend zijn als 'creatieve mbo-opleidingen'. Deze mbo-opleidingen richten zich in overwegende mate op het opleiden van beginnende beroepsbeoefenaren voor één of meerdere van bovenstaande bedrijfstakken, wat overigens niet wegneemt dat gediplomeerden ook in andere (al of niet gerelateerde) bedrijfstakken werkzaam kunnen zijn. Het werkzaam zijn van gediplomeerden van creatieve opleidingen buiten de creatieve industrie wordt gezien als een belangrijke impuls voor economie en maatschappij ('embedded creativity', Rutten 2014).

Per mbo-opleiding staan in het overzicht tevens enkele kernindicatoren die een indruk geven van:

- de omvang van de beroepsopleiding (aantal studenten) en de groei of afname van het aantal studenten in het laatste decennium.
- het percentage gediplomeerden dat naar de arbeidsmarkt is uitgestroomd en een jaar later werk heeft van minimaal 12 uur per week en het percentage dat dan werk op niveau heeft. De signaleringswaarde in de Beleidsregel macrodoelmatigheid beroepsonderwijs voor de eerste indicator is 70% (landelijk gemiddelde voor alle opleidingen is 84%) en voor de tweede indicator 50% (landelijk gemiddelde voor alle niveau 4 opleidingen is 79% en voor niveau 2/3 is dit 70%).
- het deel van de gediplomeerden dat naar vervolgonderwijs is doorgestroomd. Het landelijk gemiddelde voor alle niveau 4 opleidingen is 51% en voor niveau 2/3 is dit 47%.
- Het aandeel studenten dat de opleiding aan een vakinstelling volgt ten opzichte van het totaal aantal studenten van die opleiding. Als dit aandeel ligt tussen de kwart en driekwart van alle studenten is er sprake van een duidelijke overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's.

Afbakening creatieve opleidingen t.b.v. analyse

mbo-opleiding	Aantal studenten 2016 (DUO)	Toe-/afname aantal studenten 2016 t.o.v. 2005 (DUO)	Werk 2015 (CBS)	Werk op niveau 2015 (ROA)	Doorstroom (ROA)	Aandeel vakinstelling (DUO)
Artiesten	3.051	+2.658	66%	50%	57%	3%
Make-up art	208	+208				0%
Podium- en evenemententechniek	1.833	+1.390	77%	74%	59%	35%
Bibliotheken	27	-162				0%
Collectiebeheer	24	+24				100%
Mediamanagement	1.204	+545	81%	54%	67%	74%
Mediaredactie	686	+686				62%
Mediavormgeving	11.754	+5.118	71%	64%	64%	52%
AV-productie	2.886	+554	74%	60%	44%	33%
DTP	1.348	+537	59%	62%	62%	59%
Printmedia	61	-1.312	89%		60%	100%
Signmaking	1.099	+1.034	77%	58%	62%	30%
Ruimtelijke vormgeving	3.084	+269	76%	66%	57%	71%
Kaderfunctie afbouw, onderhoud en interieur	555	-586	80%	57%	40%	96%
Interieuradvies	2.400	+1.988	76%	67%	54%	52%
Specialist schilderen	285	+165	76%	59%	44%	96%
Stand- en decorbouw	21	-46				100%
Creatief vakmanschap	837	+837	76%	51%	44%	57%
Goud- en zilversmeden	251	-622	68%	80%	30%	0%

mbo-opleiding (vervolg)	Aantal studenten 2016 (DUO)	Toe-/afname aantal studenten 2016 t.o.v. 2005 (DUO)	Werk 2015 (CBS)	Werk op niveau 2015 (ROA)	Doorstroom (ROA)	Aandeel vakinstelling (DUO)
Mode/maatkleding	1.329	+597	71%	46%	62%	0%
Fashion, design en productmanagement	1.286	-126	79%	66%	62%	0%
Marketing, communicatie en evenementen	9.495	+2.911	78%	60%	77%	0%
Applicatieontwikkeling	7.816	+7.273	82%	81%	73%	12%
ICT- en mediabeheer	8.321	-281	88%	85%	60%	1%

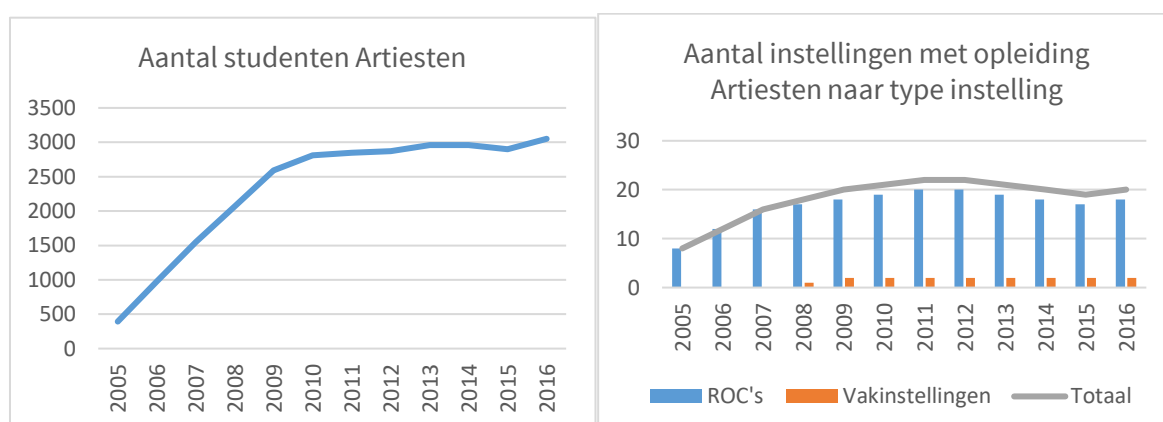
3. Ontwikkeling creatieve mbo-opleidingen

In dit hoofdstuk wordt per geselecteerde opleiding een beknopte inhoudelijke beschrijving gegeven en een overzicht gegeven van de ontwikkeling van het aantal studenten en het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt (paragraaf 3). Verder worden gedetailleerdere gegevens over werk en vervolgonderwijs gegeven. Voor opleidingen wordt de eenheid 'beroepsopleiding' gehanteerd, hetgeen in de praktijk in hoge mate overeenkomt met het niveau kwalificatiedossier.

3.1 Artiesten

Een artiest is werkzaam in de culturele sector met een scala aan activiteiten en/of producten. Hij is uitvoerend actief op podia, van theaters tot buurthuizen, op straat en recreatieve bijeenkomsten. In voorkomende gevallen is de artiest ook werkzaam in studio's. Binnen de beroepsopleiding Artiesten wordt een onderscheid gemaakt naar de kwalificaties Acteur, Muzikant, Danser en Musicalperformer met respectievelijk 28%, 41%, 25% en 5% van het totaal aantal studenten Artiesten (2016).

Het aantal studenten van deze beroepsopleiding is in de periode 2005 t/m 2016 sterk toegenomen van bijna 400 studenten naar ruim 3.000 studenten, allen niveau 4. Deze groei heeft zich vooral in de periode 2000 tot 2010 voorgedaan. In deze periode is ook het aantal instellingen dat de opleiding Artiesten aanbiedt gestegen van 8 naar 20 instellingen en is daarna redelijk stabiel (met gemiddeld jaarlijks een instelling die de opleiding beëindigt en een andere instelling die de opleiding start). Zie de bijlage voor een overzicht van de geografische spreiding. De opleiding wordt hoofdzakelijk aangeboden door roc's. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van 49 naar 153. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling tussen de 30 en 380 studenten.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters (= jongeren die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd na het behalen van hun diploma) van 2014 een jaar later (in 2015) zo'n 66% voor minimaal 12 uur per week werk (in loondienst, als zzp-er e.d.). Er is hierbij sprake van een divers beeld per kwalificatie (Acteur: 57%, Danser: 73%, Muzikant: 62% en Musicalperformer: 92%) en per instelling. Van de groep werkende Artiesten geeft ca. 50% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de groep gediplomeerden Artiesten stroomt 57% door naar een vervolgonderwijs, hoofdzakelijk een hbo-opleiding in de sector Taal en cultuur, op afstand gevolgd door de sector Onderwijs.

3.2 Make-up art

De opleiding Make-up art leidt op voor het beroep van grimeur voor met name de podiumkunsten en de mediabranche. Ondanks de relatief grote stijging van het aantal studenten van 52 in 2006 naar 208 in 2016, is het een relatief kleine opleiding op niveau 4. Twee roc's bieden deze opleiding aan.

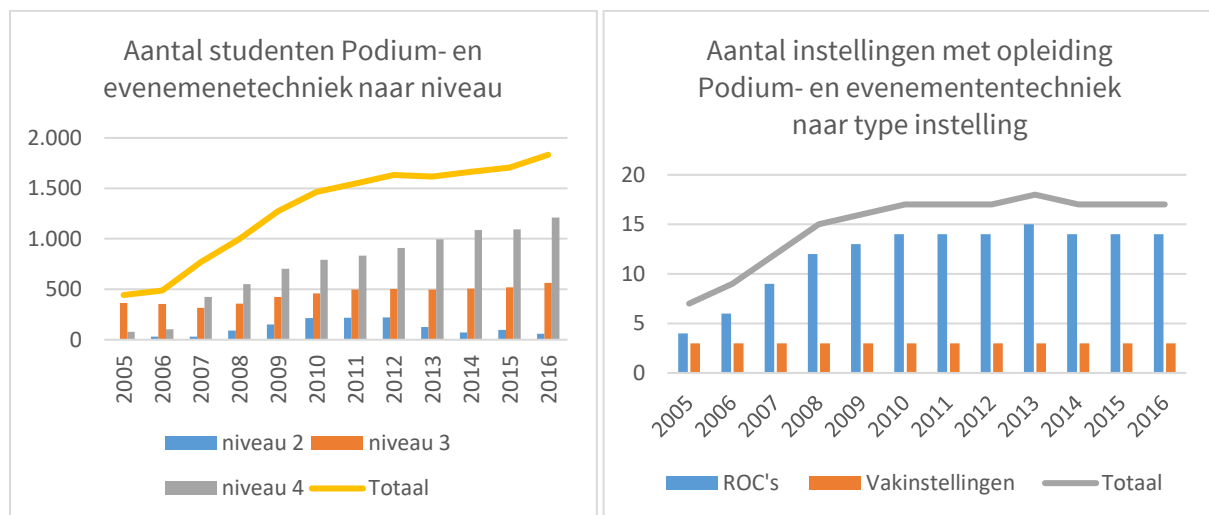
Er zijn geen gegevens beschikbaar over het percentage gediplomeerde schoolverlaters dat naar de arbeidsmarkt is uitgestroomd en minimaal 12 uur per week aan het werk is.

Van de gediplomeerden stroomt uiteindelijk ca. 33% naar vervolgonderwijs (ROA, 2018).

3.3 Podium- en evenemententechniek

De Podium- en evenemententechnicus zorgt voor de opbouw van podia en licht en geluid voor podiumvoorstellingen en is werkzaam in en voor schouwburgen, productiehuizen, reizende gezelschappen, evenementen, festivals en poppodia, maar ook voor verhuurbedrijven van apparatuur en gespecialiseerde uitzendbureaus. De opleiding heeft een technisch karakter en kent drie kwalificatieniveaus. Circa twee derde van alle studenten volgt de opleiding op niveau 4 de overige een derde op de niveaus 2 en 3.

Het aantal studenten Podium- en evenemententechniek is in de periode 2005 t/m 2016 gestegen van ruim 400 naar ruim 1.800. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 7 naar 17. De groei heeft zich vooral voorgedaan in de periode 2005 t/m 2010. In de afgelopen vijf jaar zijn twee roc's deze opleiding gestart. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ruim 60 naar ruim 100. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling tussen de 20 en 250 studenten.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 77% voor minimaal 12 uur per week werk (in loondienst, als zzp-er e.d.). Er is hierbij sprake van een divers beeld per niveau (niveau 2: 53%, niveau 3: 70% en niveau 4: 84%) en per instelling. Van de groep werkende gediplomeerden Podium- en evenemententechniek geeft 74% aan werk op niveau te hebben, zowel voor niveau 4 als voor niveaus 2/3 (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Podium- en evenemententechniek stroomt op de niveaus 2/3 zo'n 59% door naar een hoger opleidingsniveau (niveaus 3 en 4) van dezelfde opleiding. Op niveau 4 stroom ruim een kwart (26%) door naar, voornamelijk, het hbo (ROA, 2018).

3.4 Bibliotheken en Collectiebeheer

De bibliotheekmedewerker werkt o.a. voor openbare bibliotheken, mediatheken en bibliotheken van bedrijven en instellingen en werkt vanuit zijn of haar vakdeskundigheid op het gebied van de collectie, doelgroepenkennis en mediawijsheid. Hij adviseert bezoekers en klanten.

De opleiding Collectiebeheer leidt op tot de kwalificatie Behoudsmedewerker. Deze werkt bij een erfgoedinstelling (o.a. musea, archieven, bibliotheken, archeologische diensten, historische huizen en kastelen)) waar hij handelingen van preventieve conservering uitvoert die zijn gericht op beïnvloeding en bewaking van de directe verblijfs- en bewaaromgeving van cultureel erfgoed.

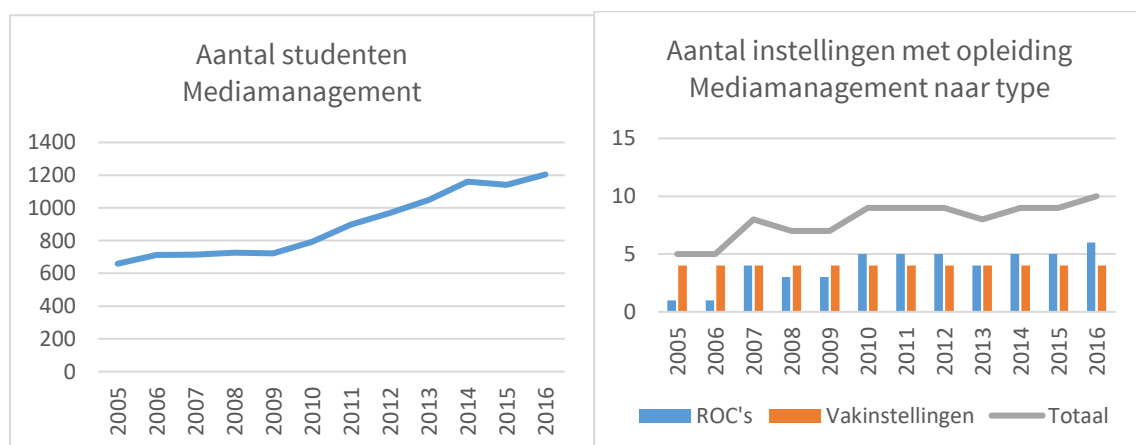
Beide opleidingen op niveau 4 kennen een klein aantal studenten. De opleiding Bibliotheken heeft in 2016 nog 27 studenten en is geconcentreerd op één roc. De opleiding Collectiebeheer heeft 24 studenten en is geconcentreerd op één vakinstelling.

Vanwege de kleine aantallen zijn er zijn geen gegevens beschikbaar over arbeidsmarktpositie en doorstroom naar vervolgonderwijs van gediplomeerden.

3.5 Mediamanagement

De mediamanager werkt vaak bij bedrijven als communicatiebureaus, reclamebureaus, gespecialiseerde ontwerpbureaus en vormgeefstudio's, webdesignbureaus, multimediabedrijven, audiovisuele bedrijven, tv-productiebedrijven, uitgeverijen en drukkerijen. Het gaat hierbij doorgaans om kleine bedrijven. Hij kan ook werkzaam zijn bij grotere bedrijven met een eigen afdeling voor vormgeving, realisatie en/of marketing. De mediamanager organiseert vooral het tot stand komen van mediaprojecten en –producties (waarbij het productieproces optimaal verloopt en de resultaten zo veel mogelijk voldoen aan gestelde eisen en randvoorwaarden op het gebied van kwaliteit, budget, efficiëntie, creativiteit en techniek) en is dus niet primair inhoudelijk of artistiek gericht.

Het aantal studenten van de niveau 4 opleiding Mediamanagement is in de periode 2005 t/m 2016 nagenoeg verdubbeld van ruim 600 naar zo'n 1.200 studenten. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode ook verdubbeld van 5 naar 10. De opleiding wordt door zowel vakinstellingen als roc's aangeboden. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 130 naar ca. 70. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling tussen de 20 en 370 studenten.

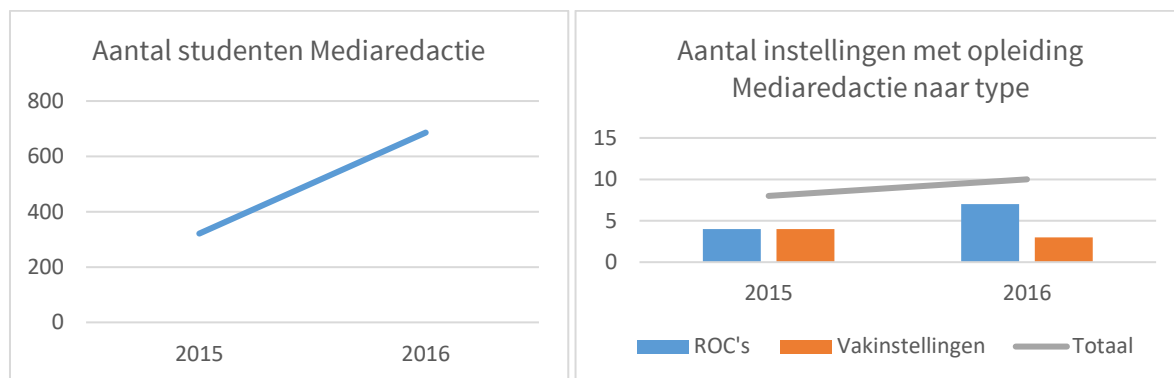
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 zo'n 81% voor minimaal 12 uur per week werk. Van deze groep werkende gediplomeerden Mediamanagement geeft 54% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Mediamanagement stroomt 67% door naar vervolgonderwijs, voornamelijk het hbo (ROA, 2018).

3.6 Mediaredactie

De Mediaredactiemedewerker is werkzaam bij verschillende soorten organisaties zoals een uitgeverij, week- of dagblad, omroep, drukkerij, multimediabedrijf, reclamebureau of een ontwerpstudio, maar ook op een internet-, marketing- of communicatieafdeling van profit, non-profit en overheidsorganisaties. Hij heeft binnen de organisatie waar hij werkzaam is te maken met onder andere medewerkers uit andere disciplines zoals een journalist, fotograaf of vormgever. Afhankelijk van de opdracht heeft hij contact met een externe opdrachtgever/klant. De Mediaredactiemedewerker verzamelt, publiceert en beheert informatie en/ of content die voldoet aan de eisen van stijl, grammatica, vorm, actualiteit en inhoud. De inhoud van de communicatieboodschap staat dus centraal.

De opleiding Mediaredactie is als zelfstandige kwalificatie relatief nieuw. Het aantal studenten van deze niveau 4 opleiding is in de jaren 2015 en 2016 ruim verdubbeld van 321 naar bijna 686 studenten. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode toegenomen van 8 naar 10. De opleiding wordt door zowel vakinstellingen als roc's aangeboden. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ruim 40 naar 32. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van enkele studenten tot ca. 200 studenten. Dit wordt verklaard doordat het een nieuwe opleiding is en relatief veel instellingen net gestart zijn. Er zal zich naar verwachting nog een flinke groei gaan voordoen.

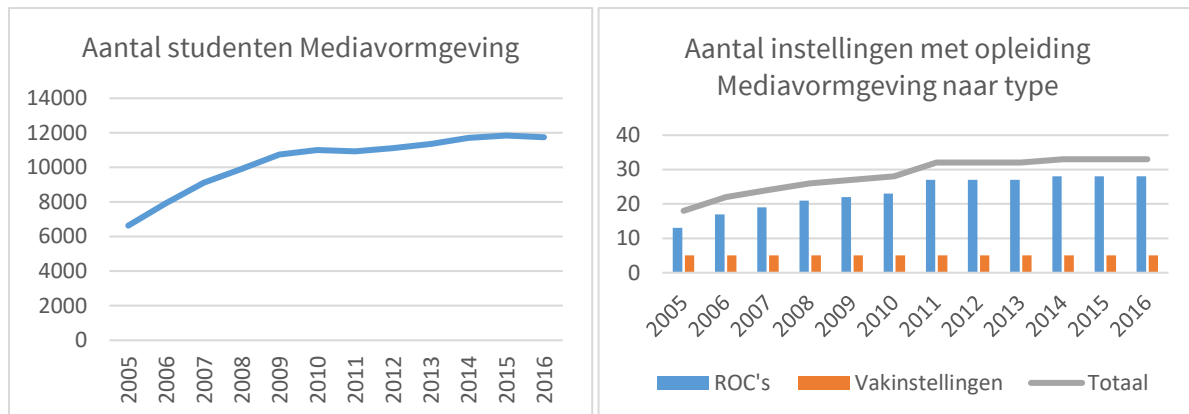
Omdat het hier om een nieuwe opleiding gaat, zijn er zijn nog geen CBS-gegevens beschikbaar over de arbeidsmarktpositie van gediplomeerde schoolverlaters. Ook zijn er nog geen gegevens over doorstroom naar vervolgonderwijs.

3.7 Mediavormgeving

De Mediavormgever werkt voor o.a. communicatiebureaus, reclamebureaus, ontwerp bureaus of vormgeefstudio's, webdesignbureaus, multimediabedrijven, audiovisuele bedrijven, uitgeverijen, drukkerijen. Hij werkt in loondienst, of als zzp-er. De Mediavormgever ontwerpt en realiseert grafische, interactieve, animatie en/of audiovisuele media-uitingen. Bijvoorbeeld: advertenties, posters, brochures, displays, websites, applicaties (apps), multimediaprogramma's, social media presentaties, illustraties, animaties, decors en audiovisuele producties. Het accent ligt dus op de vormgeving van de media-uiting, niet op de inhoud (mediaredactie) of de organisatie (mediamanagement) van het tot stand komen van het product.

Het aantal studenten van de niveau 4 opleiding Mediavormgeving is in de periode 2005 t/m 2016 bijna verdubbeld van ruim 6.600 naar ruim 11.754 studenten. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode toegenomen van 18 tot 33. De opleiding wordt door zowel vakinstellingen als roc's aangeboden, de groei heeft zich vooral voorgedaan op roc's in de periode 2005 t/m 2011. Zie onderstaande figuren. Rond 2011 zijn enkele roc's gestopt met deze opleiding, nagenoeg evenveel andere roc's zijn gestart.

Het gemiddeld aantal studenten per instelling is in deze periode redelijk constant gebleven en schommelt rond de 360. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling tussen de ca. 60 en 2.000 studenten.

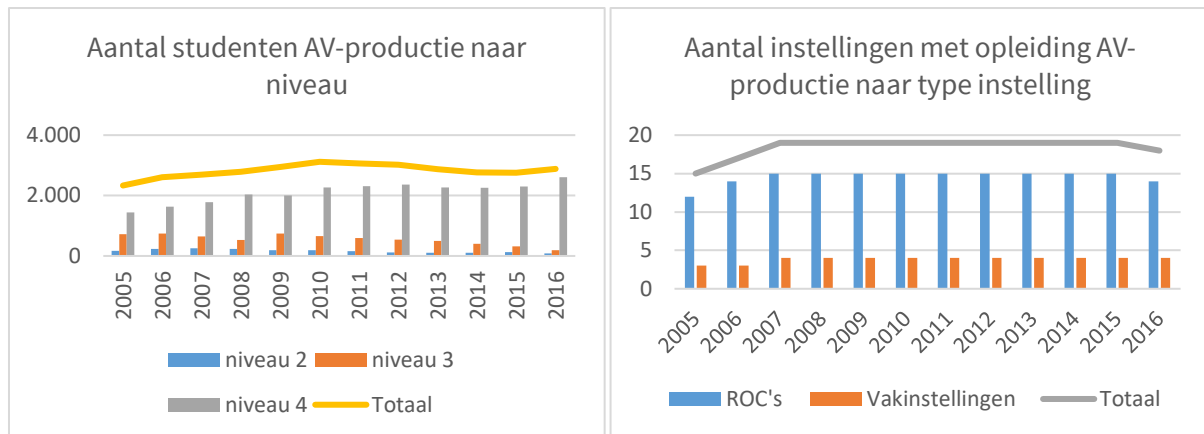
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 zo'n 71% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is sprake van een grote variatie per instelling. Van de groep werkende gediplomeerden Mediavormgever geeft 64% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Mediavormgever stroomt 64% door naar vervolgonderwijs, voornamelijk de hbo-sectoren Taal en cultuur en Techniek (ROA, 2018).

3.8 AV-productie

De AV-er maakt licht-, beeld- en/of geluidsopnames die voldoen aan de wensen van de opdrachtgever en gerealiseerd en de technische kwaliteitseisen. Hij is in loondienst of als zzp-er werkzaam voor onder andere omroepen, producenten van audiovisuele en geïntegreerde media, uitgeverijen en reclamebureaus, fotostudio's en particulieren/consumenten. Het (creatief) inzetten van techniek staat centraal: het gaat het om de wisselwerking tussen de techniek en inhoud en vormgeving. De opleiding kent drie kwalificatieniveaus. Circa 90% van alle studenten volgt de opleiding op niveau 4 de overige 10% op de niveaus 2 en 3.

Het aantal studenten AV-productie heeft zich in de periode 2005 t/m 2016 ontwikkeld van 2.332 naar 2.886, met een piek van ruim 3.100 in 2010. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 15 naar 18. Het gaat om een groep van eenzelfde vakinstellingen en roc's, er is nauwelijks sprake van mutatie. Zie voorts onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 150 naar ca. 130. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van ruim 40 tot ruim 400 studenten.

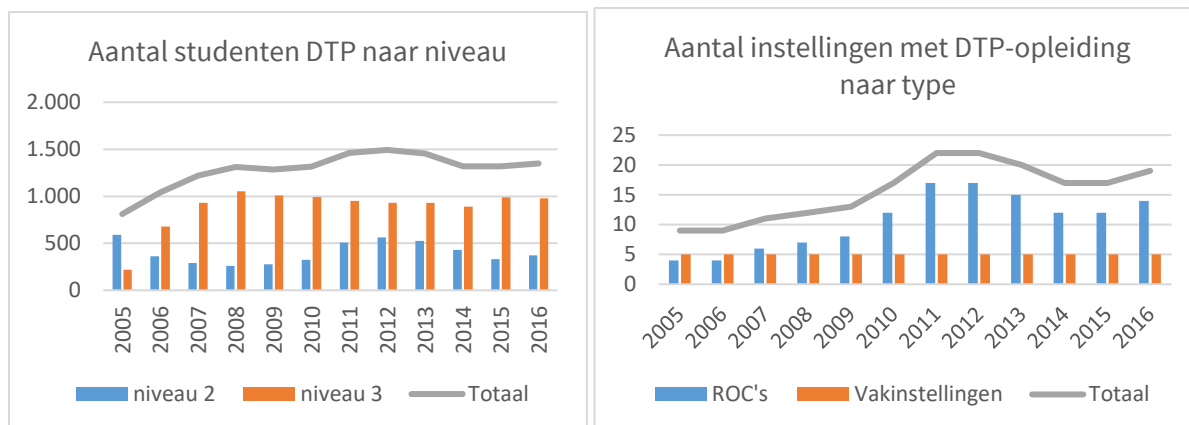
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 74% voor minimaal 12 uur per week werk (in loondienst, als zzp-er e.d.). Er is hierbij sprake van een divers beeld per niveau (niveau 2: 69%, niveau 3: 79% en niveau 4: 73%). Opvallend op niveau 4 is het verschil tussen de kwalificaties AV-specialist (75% werk) en Fotograaf (68% werk). Daarnaast is er sprake van een grote variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden AV-techniek geeft ruim 60% aan werk op niveau te hebben, zowel voor niveau 4 als voor niveaus 2/3 (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden AV-techniek stroomt op de niveaus 2/3 zo'n 65% door naar een hoger opleidingsniveau (niveaus 3 en 4) van dezelfde opleiding. Op niveau 4 stroomt ruim 24% door naar voornamelijk een hbo-opleiding in de sector Taal- en cultuur (ROA, 2018).

3.9 DTP

De DTP-er maakt grafische en interactieve media-uitingen technisch op (bijvoorbeeld advertenties, posters, brochures, en websites), zodat deze geschikt zijn voor verdere verwerking (o.a. drukken, printen en plaatsing op internet). De DTP-er werkt in loondienst of als zzp-er bij allerlei typen bedrijven op het gebied van media en communicatie, zoals communicatiebureaus, reclamebureaus, gespecialiseerde ontwerpbureaus, multimediabedrijven. Hij is een schakel tussen vormgeving en technische realisatie van media-uitingen. De opleiding kent twee kwalificatieniveaus. Circa een kwart van alle studenten volgt de opleiding op niveau 2, de overige driekwart op niveau 3.

Het aantal studenten DTP heeft zich in de periode 2005 t/m 2016 ontwikkeld van 1.348 naar 1.461, met een piek van bijna 1.500 in 2011/2012. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 9 naar 19, met een piek van 22 instellingen in 2011/2012. Zo'n drie tot vier roc's hebben rond 2011 en 2012 de opleiding gestart, om kort daarna te beëindigen. Zie voorts onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 90 naar ca. 70. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van enkele studenten (waarschijnlijk als afstroomoptie voor niveau 4 studenten Mediavormgeving) tot ruim 200 studenten.

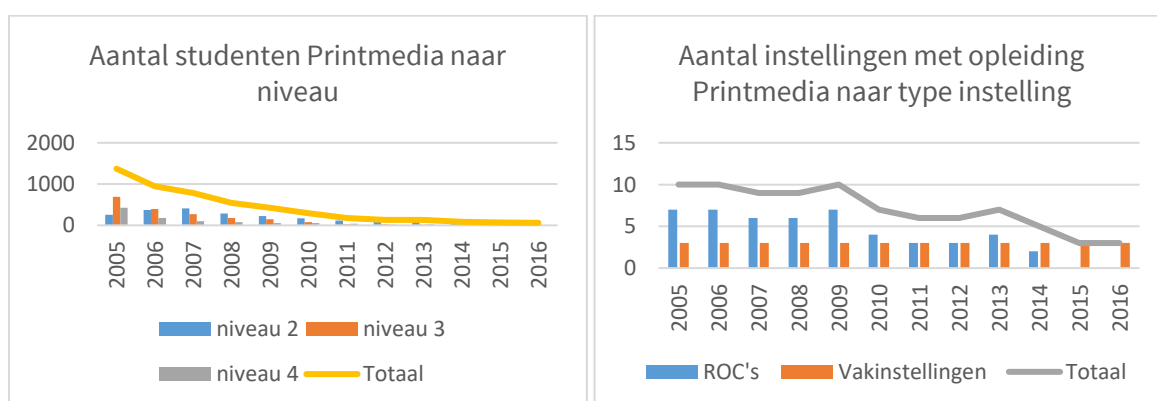
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters DTP van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 59% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is hierbij sprake van een divers beeld per niveau (niveau 2: 45% en niveau 3: 62%). Daarnaast is er sprake van een grote variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden DTP geeft ruim 62% aan werk op niveau te hebben.

Van de gediplomeerden DTP stroomt op de niveaus 2/3 zo'n 62% door naar een hoger opleidingsniveau (niveaus 3 en 4) van dezelfde/verwante opleiding (ROA, 2018).

3.10 Printmedia

De Medewerker printmedia is werkzaam bij grafimediabedrijven die drukwerk produceren in vele soorten en maten: tijdschriften, kranten, reclamedrukwerk, brochures, catalogi, maar ook behang, verpakkingen en bedrukking van kleding en stoffen. De medewerker voert werkzaamheden uit op het gebied van voorbereiden, drukken en nabewerken. De opleiding kent 3 niveaus (niveaus 2 t/m 4).

Het aantal studenten Printmedia is in de periode 2005 t/m 2016 fors gedaald van 1.373 naar 61 (niveau 2: 48 studenten, niveau 3: 13 studenten en geen studenten niveau 4). Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode afgenomen van 10 roc's en vakinstellingen naar 3 vakinstellingen. Zie de volgende figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van bijna 140 naar ca. 20. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling rond de 20.

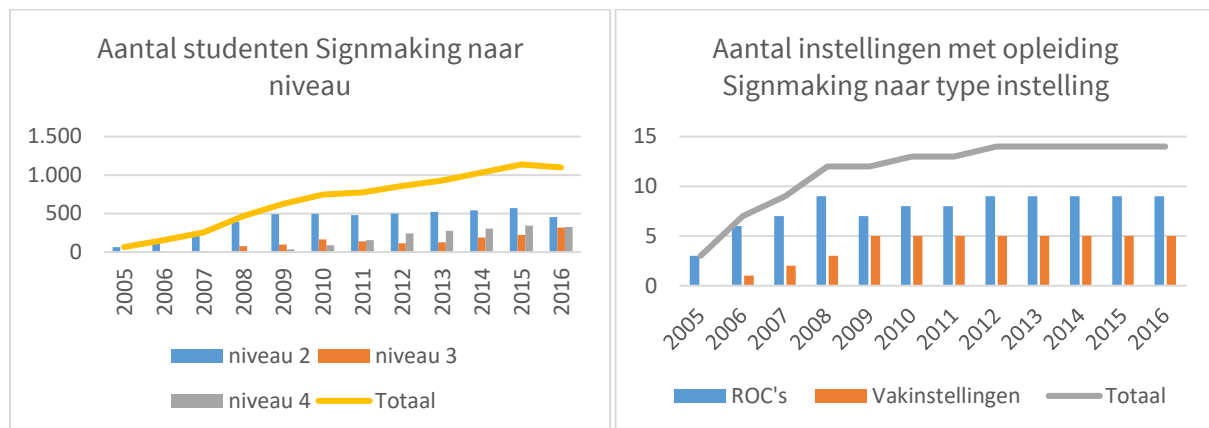
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 89% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is hierbij sprake van een divers beeld per niveau (niveau 2: 87% en niveau 3: 100%). Er zijn geen gegevens beschikbaar over het percentage werkenden op niveau.

Van de gediplomeerden Printmedia stroomt op de niveaus 2/3 zo'n 60% door naar een hoger opleidingsniveau (ROA, 2018).

3.11 Signmaking

De signmaker is in loondienst of als zelfstandige werkzaam bij een bedrijf in de sign- of graveersector. Het gaat hier om dienstverlenende bedrijven die voor allerlei sectoren visuele communicatie verzorgen. De signmaker kan ook werken in opdracht van reclamebureaus, architecten of etalagebureaus. De signmaker verricht werkzaamheden op het gebied van het voorbereiden, vervaardigen, afwerken, assembleren en monteren van sign(deel)producten (onder andere reclameborden, auto-, gevel- en lichtreclame, bewegwijzeringen tekst- en naamplaten) met een informatief, instructief, of verkoopbevorderend doel. De opleiding heeft drie niveaus (niveaus 2 t/m 4).

Het aantal studenten Signmaking heeft zich in de periode 2005 t/m 2016 ontwikkeld van 65 naar bijna 1.100 (40% op niveau 2, 30% op niveau 3 en 30% op niveau 4). Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 3 naar 14, verdeeld over roc's en vakinstellingen. Zie voorts de volgende figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ruim 20 naar bijna 80. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van bijna 40 tot 240.

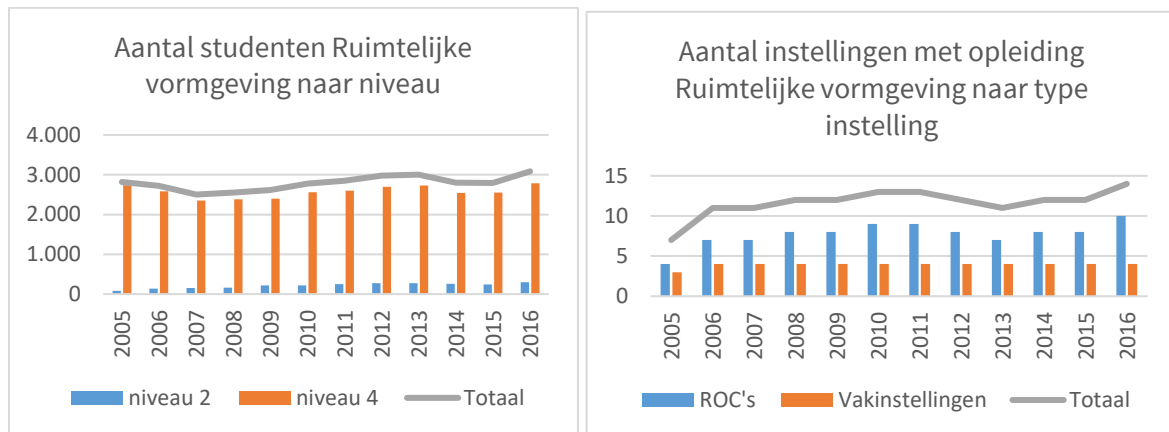
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 77% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is hierbij sprake van verschillen per niveau (niveau 2: 71%, niveau 3: 76% en niveau 4: 84%) en verschillen tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden Signmaking geeft gemiddeld 58% aan werk op niveau te hebben (niveau 4: 70% en niveaus 2/3: 55%).

Van de gediplomeerden Signmaking stroomt op de niveaus 2/3 zo'n 62% door naar een hoger opleidingsniveau (niveaus 3 en 4) van dezelfde opleiding. Over niveau 4 zijn geen gegevens beschikbaar door een te gering aantal waarnemingen, waarschijnlijk omdat slechts een zeer beperkt deel doorstroomt.

3.12 Ruimtelijke vormgeving

De medewerker productpresentatie/ruimtelijk vormgever is werkzaam in bedrijven in de reclame-, communicatie- en presentatiebranche waar ruimtelijke presentaties worden vormgegeven. Voorbeelden zijn: etalagebureaus, bureaus voor visual merchandising, winkelbedrijven met een eigen presentatieteam, winkel-/projectinrichtingsbedrijven en stand- en decorbouwbedrijven. Zijn werk is gericht op het realiseren van een volgens ontwerp ingerichte (presentatie)ruimte zoals een stand, winkel, etalage of interieurs. De opleiding kent twee niveaus: niveaus 2 en 4.

Het aantal studenten Ruimtelijke vormgeving schommelt in de periode 2005 t/m 2016 zo tussen de 2.700 en 3.000 studenten (10% op niveau 2 en 90% op niveau 4). Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 7 naar 14, verdeeld over roc's en vakinstellingen. Opvallend is dat het afgelopen schooljaar twee roc's de opleiding zijn gestart en mede hebben zorg gedragen voor de groei van het aantal studenten naar 3.084. Zie voorts onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 400 naar ca. 220. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van enkele studenten (startende opleidingen) tot ca. 860.

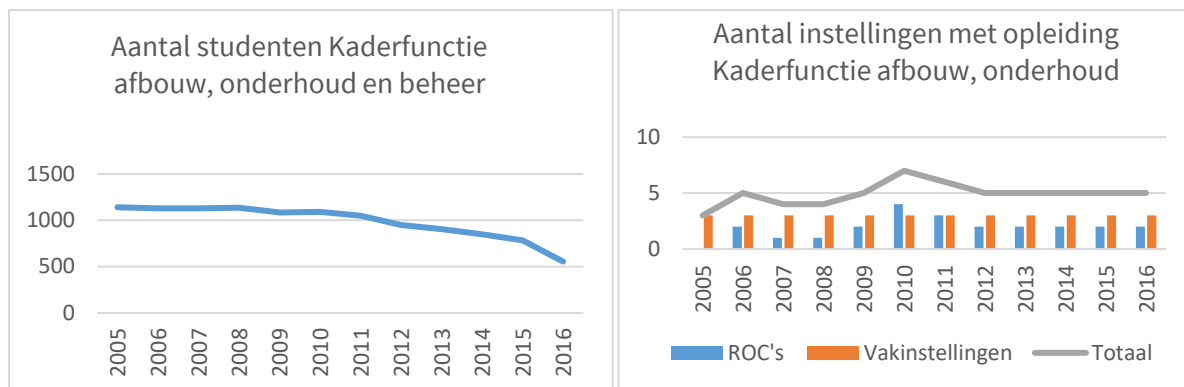
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 76% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is hierbij sprake van verschillen per niveau (niveau 2: 71% en niveau 4: 77%). De variatie tussen instellingen is beperkt. Van de groep werkende gediplomeerden Ruimtelijke vormgeving geeft gemiddeld 66% aan werk op niveau te hebben (niveau 4: 70%).

Van de gediplomeerden Ruimtelijke vormgeving stroomt op niveau 2 zo'n 61% door naar een hoger opleidingsniveau in het mbo. Over niveau 4 stroomt 57% door naar voornamelijk het hbo, met name de sector Taal en cultuur.

3.13 Kaderfunctie afbouw, onderhoud en beheer

De kaderfunctionaris is werkzaam in de Schilders- en Onderhoudsbranche of in de Afbouwbranche. Hij voert zijn werkzaamheden uit voor de vastgoedsector. Het betreft zowel onderhouds-, restauratie-, renovatie-/verbouw- als nieuwbouwprojecten. Deze niveau 4 opleiding kent drie verschillende kwalificaties, waaronder de kwalificatie interieur- en kleuradviseur. De kleur- en interieuradviseur begeleidt opdrachtgevers in het advies- en uitvoeringsproces met betrekking tot kleur en inrichting van zowel woon- als werkruimtes.

Het aantal studenten Kaderfunctie afbouw, onderhoud en beheer is in de periode 2005 t/m 2016 afgenomen van 1.141 tot 555, waarvan bijna één derde (200 studenten) op de kwalificatie Interieur- en kleuradviseur. De opleiding wordt nu verzorgd door twee roc's (kleine opleidingen) en drie vakinstellingen. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 380 naar ca. 110. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van een tiental tot ca. 340.

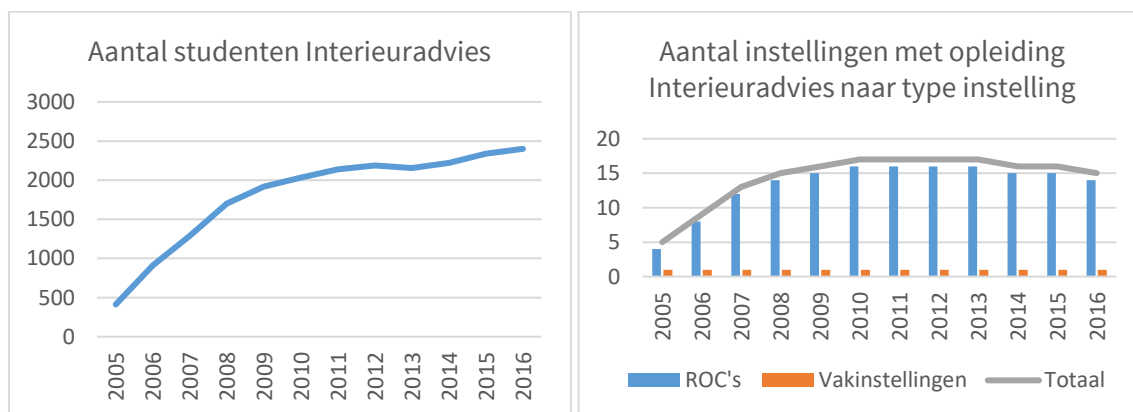
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 80% voor minimaal 12 uur per week werk. De variatie tussen instellingen is beperkt. Van de groep werkende gediplomeerden Kaderfunctie afbouw, onderhoud en beheer geeft gemiddeld 57% aan werk op niveau te hebben.

Van de gediplomeerden Kaderfunctie afbouw, onderhoud en beheer stroomt 40% door naar voornamelijk het hbo (met name de sector Taal en cultuur).

3.14 Interieuradvies

De interieuradviseur werkt met name in de sector detailhandel binnen de woonbranche. Hij geeft advies over de inrichting van ruimten en verkoopt o.a. meubelen. De opleiding Interieuradvies is een opleiding op niveau 4.

Het aantal studenten van de opleiding Interieuradvies is in de jaren 2005 t/m 2016 verzesvoudigd van 412 naar 2.400 studenten. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode toegenomen van 5 naar 15. De opleiding wordt door één vakinstelling (met ca. de helft van het totaal aantal studenten) en roc's aangeboden. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 80 naar ca. 160. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van zo'n 50 tot ca. 1.250 studenten.

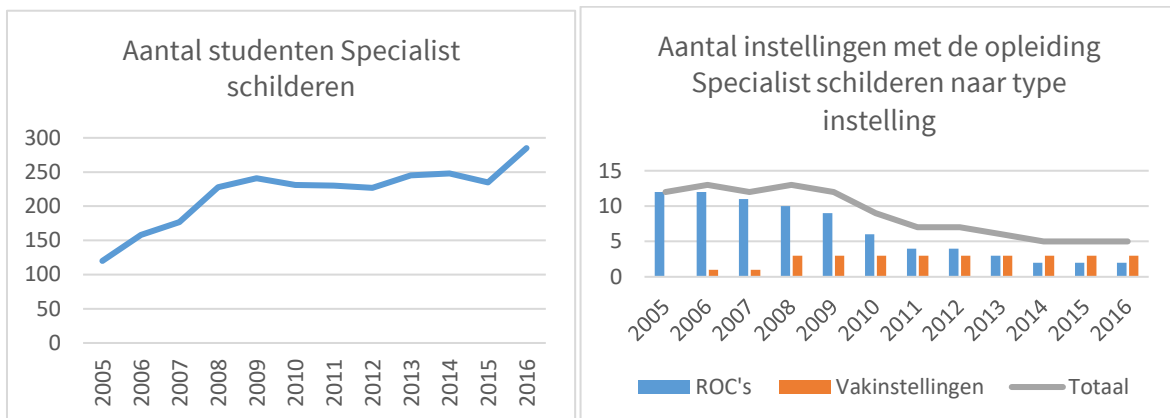
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 76% voor minimaal 12 uur per week werk. Er is sprake van flinke variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden Interieuradvies geeft gemiddeld 67% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Interieuradvies stroomt 54% door naar voornamelijk het hbo (overwegend de sector Techniek).

3.15 Specialist schilderen

De decoratie- en restauratieschilder is werkzaam in de schildersbranche, al dan niet bij bedrijven gespecialiseerd op het gebied van restauratie en decoratie. Hij voert schilder-, restauratie en/of decoratiewerkzaamheden uit aan gebouwen met een authentieke sfeer, zoals kerken en monumenten of juist moderne gebouwen, waarbij oude of moderne technieken gebruikt en gecombineerd kunnen worden.

Het aantal studenten van deze niveau 4 opleiding is in de periode 2005 t/m 2016 gestegen van 120 naar 285. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gedaald van 12 naar 5, waaronder 3 vakinstellingen waar nagenoeg alle studenten hun opleiding volgen. Zie onderstaande figuren.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 76% voor minimaal 12 uur per week werk. Van de groep werkende gediplomeerden Specialist schilderen geeft gemiddeld 59% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Specialist schilderen stroomt 44% door naar voornamelijk de sector Onderwijs van het hbo.

3.16 Stand- en decorbouw

De (allround) stand- en decorbouwer is werkzaam bij stand- en decorbouwbedrijven die stands, tentoonstellingen-, decor-, display- en interieurprojecten ontwerpen en realiseren. Hij werkt enerzijds in de werkplaats, waar hij stands, decors en andere presentatie-units voorbereidt. Anderzijds werkt hij op wisselende externe locaties in binnen- en buitenland (hallencomplexen, beurzen, evenementen, theaters, bedrijfsgebouwen, showrooms, winkels, winkelcentra) waar deze objecten, na transport, opgebouwd, afgewerkt en gedemonteerd worden.

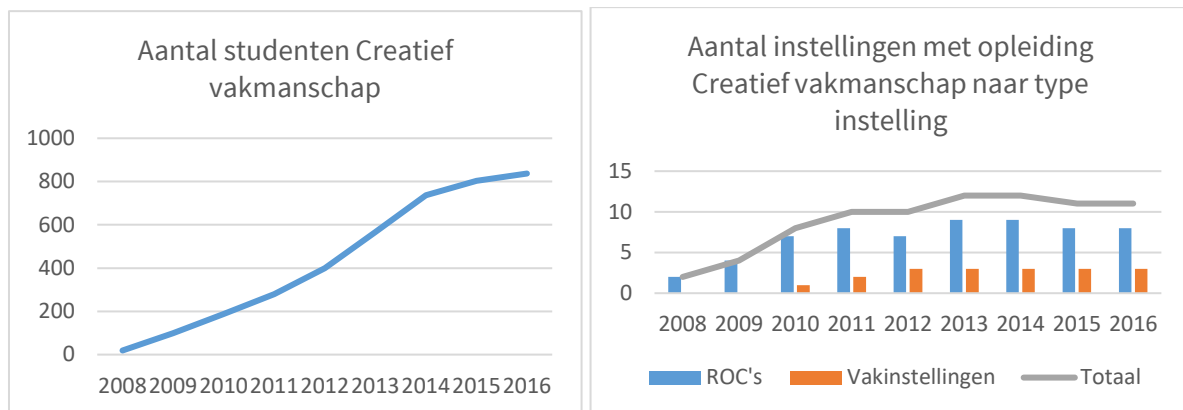
De opleiding kent in 2016 nog 21 studenten op de niveaus 2 en 3 die alle hun opleiding bij één vakinstelling volgen. Door het geringe aantal studenten zijn er verder geen gegevens over de opleiding beschikbaar.

3.17 Creatief vakmanschap

Een creatief vakman werkt vanuit een geoutilleerd atelier of (kleinschalige) werkplaats. Hij ontwerpt en vervaardigt creatief ambachtelijke producten en zet deze in de markt. Hij vervaardigt de producten uit één of meerdere materialen, zoals leer, textiel, glas, keramiek, hout, eventueel aangevuld met andere materialen. Het betreft producten zoals schoenen, tassen, textiele materialen, glazeniersproducten, keramische kunst of

gebruiksvoorwerpen en houten gebruiksvoorwerpen. Een creatief vakman werkt in principe als zelfstandig ondernemer.

Het aantal studenten van deze relatief nieuwe niveau 4 opleiding is in de periode 2008 t/m 2016 gestegen van 19 naar 837. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 2 naar 11, waaronder 3 vakinstellingen waar ruim de helft van alle studenten hun opleiding volgen. Zie de volgende figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 25 naar ca. 75. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van zo'n 20 tot ca. 200 studenten.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 76% voor minimaal 12 uur per week werk. Van de groep werkende gediplomeerden Creatief vakmanschap geeft gemiddeld 51% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Creatief vakmanschap stroomt 54% door naar vervolgonderwijs.

3.18 Goud- en zilversmid

Een goudsmid / zilversmid / basisgoudsmid is artistiek, ambachtelijk en technisch ingesteld. Hij heeft een groot kwaliteitsbewustzijn en werkt secuur en nauwkeurig met materialen van grote waarde. Hij heeft gevoel voor vormgeving en kan zich inleven in de wensen van de klant.

Het aantal bekostigde studenten van deze opleiding is in de periode 2005 t/m 2016 gedaald van 873 naar 251, waarvan 39 op niveau 3 en 212 op niveau 4. De opleiding wordt verzorgd door één instelling.

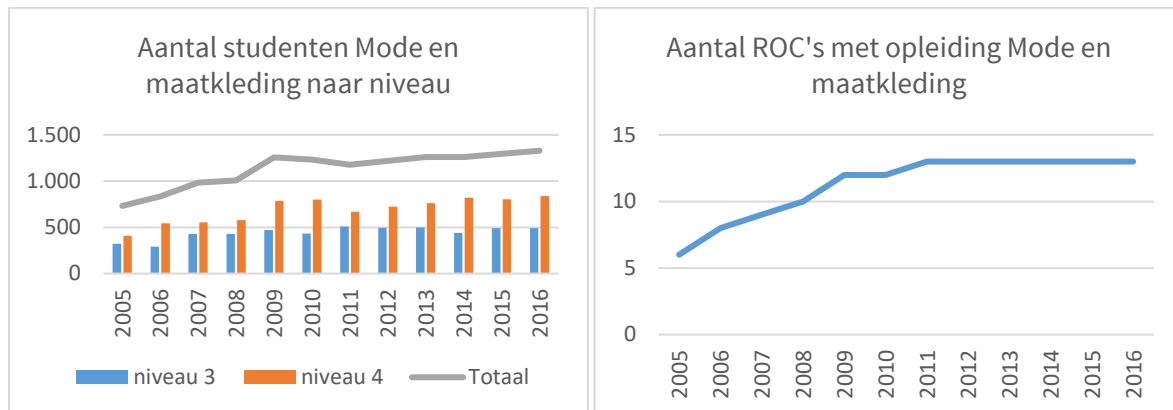
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 68% voor minimaal 12 uur per week werk (op niveau 3 is dit 59% en op niveau 4 is dit 77%). Van de groep werkende gediplomeerden Goud- en zilversmid geeft gemiddeld 80% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Goud- en zilversmid op niveau 4 stroomt 30% door naar vervolgonderwijs, op niveau 3 is dit 13%.

3.19 Mode/maatkleding

De medewerker mode/maatkleding is (als zelfstandige) werkzaam in het atelier van een modebedrijf waar aan de hand van een werkopdracht kleding wordt gemaakt, veranderd of gerepareerd. In een bedrijf voor maatkleding wordt kleding speciaal in opdracht van één klant/opdrachtgever gemaakt. In een bedrijf voor confectie wordt kleding in grote hoeveelheden gemaakt en verkocht aan de groothandel of de detailhandel. De specialist mode/maatkleding (niveau 4) bereidt opdrachten voor die buiten de standaardwerkzaamheden liggen.

Het aantal studenten Mode/maatkleding is in de periode 2005 t/m 2016 bijna verdubbeld van 732 naar 1.329, waarvan ca. één derde op niveau 3 en twee derde op niveau 4. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt is in deze periode gestegen van 6 naar 13 (vooral in de periode 2005 tot 2011), allen roc's. Zie de bijlage voor een overzicht van de geografische spreiding. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 120 naar ca. 100. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van zo'n 50 tot ca. 240 studenten.

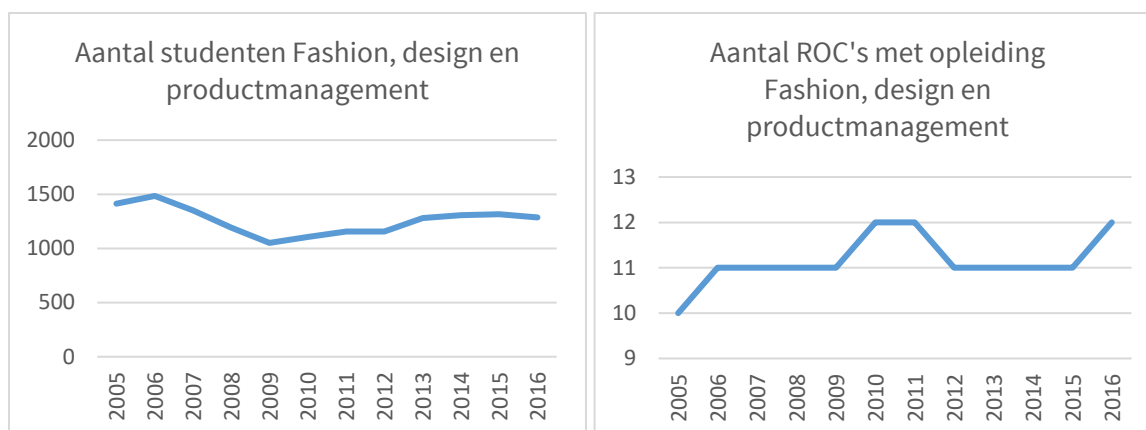
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 71% voor minimaal 12 uur per week werk (op niveau 3 is dit 69% en op niveau 4 is dit 72%). Van de groep werkende gediplomeerden Mode/maatkleding geeft gemiddeld 46% aan werk op niveau te hebben (niveau 3: 31% en niveau 4: 57%)(ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Mode/maatkleding op niveau 3 stroomt 55% door naar vervolgonderwijs (meestal niveau 4), op niveau 4 is dit 62% (overwegend hbo, sector Taal en cultuur).

3.20 Fashion, design en productmanagement

De beginnend beroepsbeoefenaar is werkzaam in de modebranche, zoals bij een geïntegreerd confectiebedrijf, of bij een ontwerpstudio. Daarbij kan het gaan om een bedrijf dat collecties onder eigen 'label' ontwikkelt en verkoopt en/of collecties in opdracht laat maken en verkoopt ('private label'). Daarnaast kan het bedrijf ook werken volgens het CMT-concept, waarbij de inkoop van (grond)stoffen en onderdelen zelf wordt gedaan en de productie van de collectie wordt uitbesteed. Het is nu een opleiding die enkel op niveau 4 verzorgd wordt.

Het aantal studenten Fashion, design en productmanagement is in de periode 2005 t/m 2016 afgenomen van ruim 1.400 naar bijna 1.300. Het aantal instellingen dat de opleiding aanbiedt schommelt in deze periode tussen de 10 en 12, allen roc's. Zie de volgende figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 140 naar ca. 110. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van een tiental tot 335 studenten.

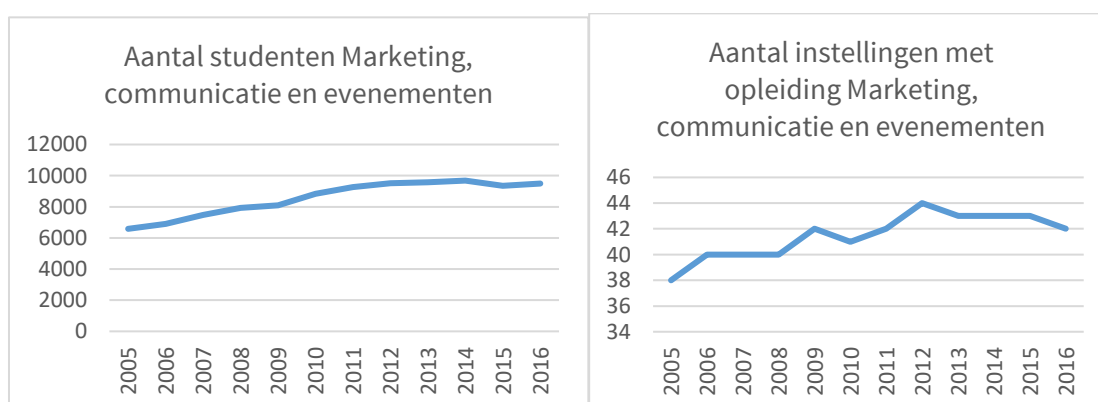
Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 79% voor minimaal 12 uur per week werk. Voor de kwalificatie Junior productmanager is dit 91% en voor de kwalificatie Junior stylist is dit 74%. Van de groep werkende gediplomeerden Mode/maatkleding geeft gemiddeld 66% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Fashion, design en productmanagement stroomt 62% door naar vervolgonderwijs, meestal hbo, sector Taal en cultuur.

3.21 Marketing, communicatie en evenementen

De beroepsbeoefenaar werkt binnen een grote verscheidenheid aan sectoren, omdat heel veel soorten organisaties aandacht besteden aan marketing, communicatie, public relations, voorlichting, het organiseren van evenementen of werkzaamheden op dit vlak uitvoeren voor andere organisaties. De beroepsbeoefenaar is betrokken bij het opstellen van operationele plannen voor uitwerking van het strategisch marketing- en communicatiebeleid en bij uitvoering van relevante online en offline marketing- en communicatieactiviteiten, marktonderzoeken en evenementen.

Het aantal studenten van de niveau 4 opleiding Marketing, communicatie en evenementen is in de periode 2005 t/m 2016 toegenomen van 6.584 tot 9.495. Het aantal roc's dat deze opleiding aanbiedt heeft zich in deze periode ontwikkeld van 38 tot 42. Dit betekent dat nagenoeg alle roc's deze opleiding verzorgen. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 170 naar bijna 160. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van enkele tientallen tot zo'n 470 studenten.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 78% voor minimaal 12 uur per week werk. Voor de kwalificatie Medewerker marketing en communicatie is dit 77% en voor de kwalificatie Medewerker evenementen is dit 81%. Tevens

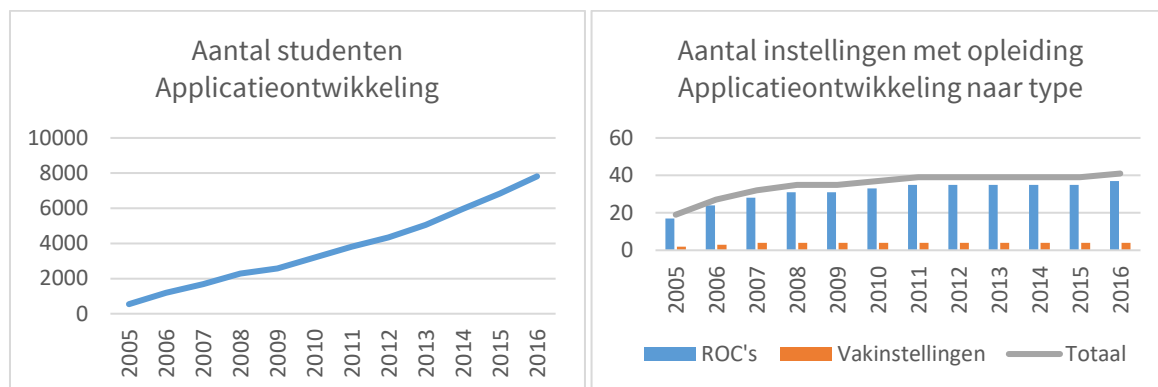
is er sprake van een grote variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden Marketing, communicatie en evenementen geeft gemiddeld 60% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden Marketing, communicatie en evenementen stroomt 77% door naar vervolgonderwijs, meestal hbo, overwegend de sector Economie.

3.22 Applicatieontwikkeling

Applicatie-, media- en gameontwikkeling speelt zich af bij een diversiteit aan bedrijven in de ICT- en gamesector. De ontwikkelaar levert een bijdrage aan het ontwikkeltraject van een applicatie, media-uiting of game op, realiseert en test (onderdelen van) van deze producten en levert (onderdelen van) producten op.

De niveau 4 opleiding Applicatieontwikkeling kent twee kwalificaties: Applicatie- en mediaontwikkelaar en Gamedeveloper. Studenten volgen overwegend de eerstgenoemde kwalificatie. Het aantal studenten van de opleiding Applicatieontwikkeling is in de periode 2005 t/m 2016 toegenomen van 543 tot 7.816 studenten. Het aantal instellingen dat deze opleiding aanbiedt is in dezelfde periode gestegen van 19 naar 41 instellingen, hoofdzakelijk roc's. Zie onderstaande figuren. Het gemiddeld aantal studenten per instelling heeft zich in deze periode ontwikkeld van ca. 30 naar ca. 190. In 2016 varieert het aantal studenten per instelling van enkele tientallen tot ca. 350 studenten.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 82% voor minimaal 12 uur per week werk. Voor de kwalificatie Applicatie- en mediadeveloper is dit 82% en voor de kwalificatie Gamedeveloper is dit 79%. Er is er sprake van een grote variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden Applicatieontwikkeling geeft gemiddeld 81% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

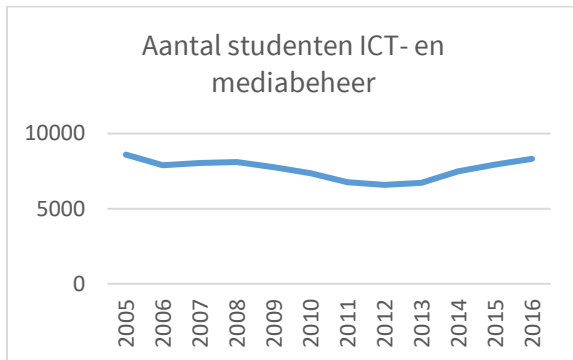
Van de gediplomeerden Applicatieontwikkeling stroomt 73% door naar vervolgonderwijs, nagenoeg geheel naar een opleiding in de sector Techniek van het hbo.

3.23 ICT- en mediabeheer

De beheerder werkt in de ICT- en mediasector. Zo speelt het ICT- en mediabeheer zich vooral af bij ICTdienstverlenende bedrijven, bedrijven in de mediabranche of de ICT-/media-afdeling van overige bedrijven. De term informatiesysteem kan zowel grootschalig als kleinschalig worden geïnterpreteerd. Het kan gaan om het ontwikkelen van een compleet informatiesysteem t.b.v. een gehele afdeling binnen een organisatie, maar het kan ook gaan om het volledig inrichten van een specifieke werkplek. Het informatiesysteem is een combinatie van hardware, software en de gebruiker(s) hiervan. Onder informatiesystemen worden in voorkomende gevallen ook mediasystemen verstaan. De term mediasysteem omvat dat deel van de informatietechnologie dat zich richt op de integratie van verschillende

informatietypen (bijvoorbeeld data, tekst, videobeeld, geluid en foto's), kortom systemen die ervoor zorgen dat mediaproductieprocessen goed verlopen.

De niveau 4 opleiding ICT- en mediabeheer kent twee kwalificaties: ICT-beheer en Netwerk- en mediabeheerder. Studenten volgen overwegend de eerstgenoemde kwalificatie. Het aantal studenten van de opleiding ICT- en mediabeheer heeft zich in de periode 2005 t/m 2016 ontwikkeld van 8.602 studenten naar 8.321 studenten met een tussentijdse afname van het aantal studenten rond 2012 tot ca 6.600 studenten. Nagenoeg alle roc's (ruim 50) bieden deze opleiding gedurende deze periode aan. Het gemiddeld aantal studenten per instelling is 150 en varieert van zo'n 80 tot 450 studenten per instelling.

Volgens het CBS heeft van de gediplomeerde schoolverlaters van 2014 die naar de arbeidsmarkt zijn uitgestroomd in 2015 gemiddeld 88% voor minimaal 12 uur per week werk. Voor de kwalificatie ICT-beheerder is dit 90% en voor de kwalificatie Netwerk- en mediabeheerder is dit 84%. Er is er sprake van een grote variatie tussen instellingen. Van de groep werkende gediplomeerden ICT- en mediabeheer geeft gemiddeld 85% aan werk op niveau te hebben (ROA, 2018).

Van de gediplomeerden ICT- en mediabeheer stroomt 60% door naar vervolgonderwijs, overwegend naar een opleiding in de sector Techniek van het hbo.

4. Positie vakinstellingen en roc's

De Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB) regelt dat aan vakinstellingen beroepsopleidingen worden verzorgd die naar hun aard en onderlinge samenhang aantoonbaar gericht zijn op en van belang zijn voor een specifieke bedrijfstak of groep van bedrijfstakken. Vakinstellingen kunnen dus niet uit alle beroepsopleidingen hun aanbod samenstellen, hun aanbod is begrenst. Dit in tegenstelling tot roc's die op voorhand niet begrenst zijn in de samenstelling van hun aanbod op basis van de landelijke kwalificatiestructuur mbo. Roc's kunnen dus ook opleidingen aanbieden die tot het werkveld van vakinstellingen behoren.

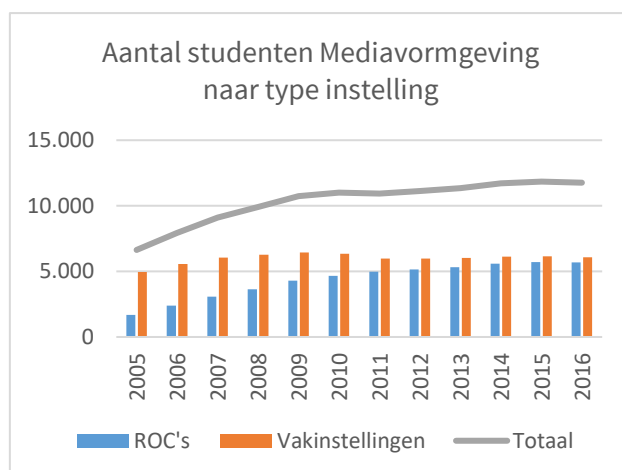
Deze situatie vloeit voort uit het verleden (sectorvorming en vernieuwing middelbaar beroepsonderwijs (SVM) en daarop volgende roc-vorming), waarbij ook werd toegestaan dat scholen voor beroepsonderwijs zich verticaal organiseerden (vo en mbo) binnen een sector. Dit met ondersteuning vanuit het bedrijfsleven. Voorbeelden hiervan zijn de toenmalige vakscholen voor de grafische sector, schildersvakscholen en meubelbranche. Een deel hiervan heeft zich ontwikkeld tot huidige vakinstellingen voor o.a. media en ruimtelijke vormgeving. Andere vakscholen zijn destijds in roc's gefuseerd.

De afgelopen jaren ervaren vakinstellingen dat roc's voor bepaalde opleidingen in toenemende mate actief zijn op hetzelfde werkveld als de vakinstellingen. De vraag rijst in hoeverre dit nog doelmatig en arbeidsmarktrelevant is.

Met het oog op deze vraag wordt in dit hoofdstuk eerst in beeld gebracht bij welke creatieve mbo-opleidingen er sprake is van substantiële overlap in het aanbod van vakinstellingen en roc's. Deze doet zich vooral voor op het gebied van mediaopleidingen en opleidingen op het gebied van ruimtelijke vormgeving. Opleidingen met geringe of geen overlap blijven buiten beschouwing.

4.1 Mediavormgeving

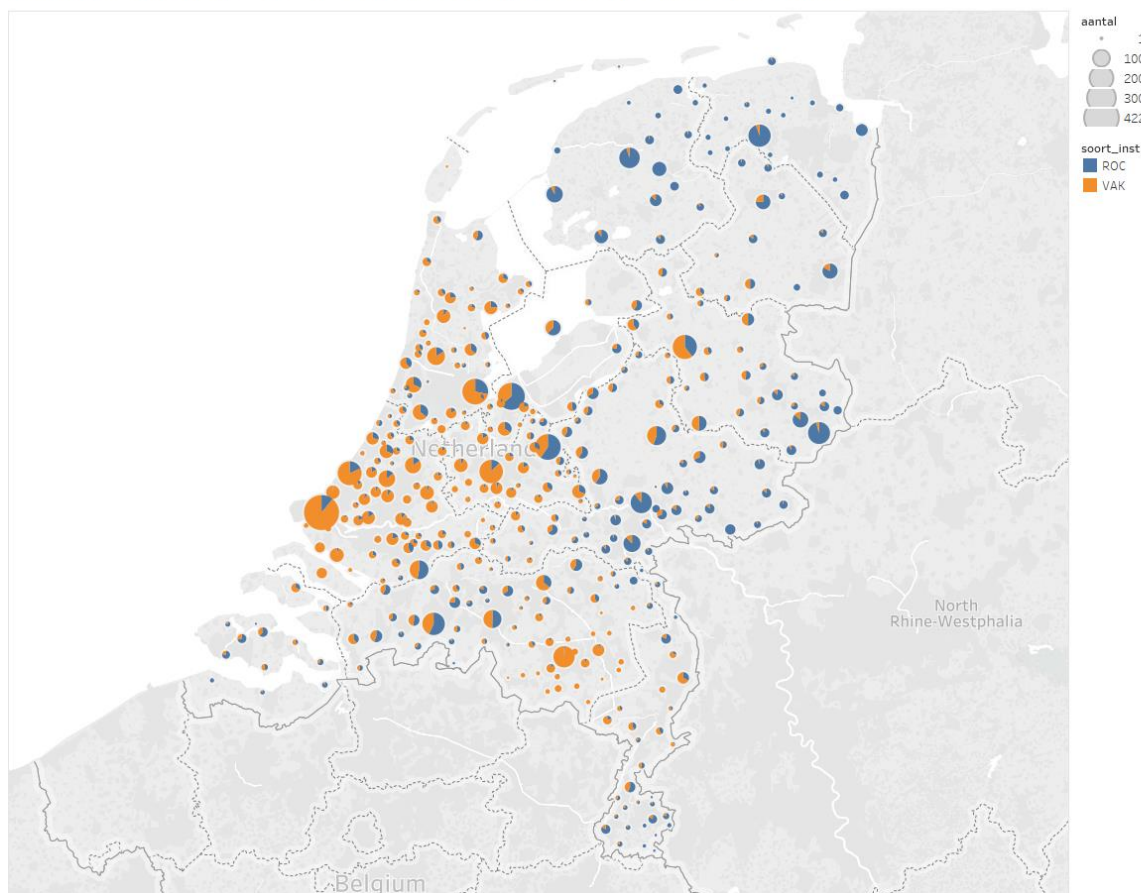
De ontwikkeling van het landelijk 'marktaandeel' van vakinstellingen en roc's in het aantal studenten van de opleiding Mediavormgever wordt weergegeven in de volgende figuur.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is gedaald van 75% in 2005 naar 52% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een flink grotere groei van het aantal studenten Mediavormgeving aan roc's dan aan vakinstellingen in deze periode. Sinds 2007 is het aantal studenten Mediavormgeving aan vakinstellingen vrij stabiel. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt mede veroorzaakt doordat meer roc's deze opleiding zijn gaan aanbieden (zie paragraaf 3.7).

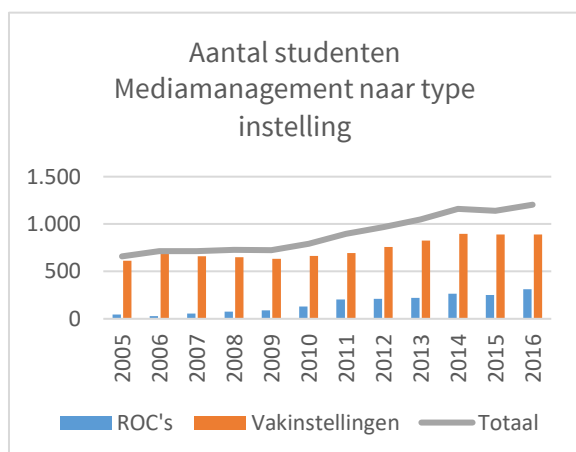
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Mediavormgeving naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. Hieruit blijkt dat er landelijk sprake is van overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's voor deze opleiding. Enkel in het Noorden en uiterste Oosten is het aanbod van roc's vooral complementair aan de (bovenregionale) verzorgingsgebieden van vakinstellingen.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Mediavormgeving

4.2 Mediamanagement

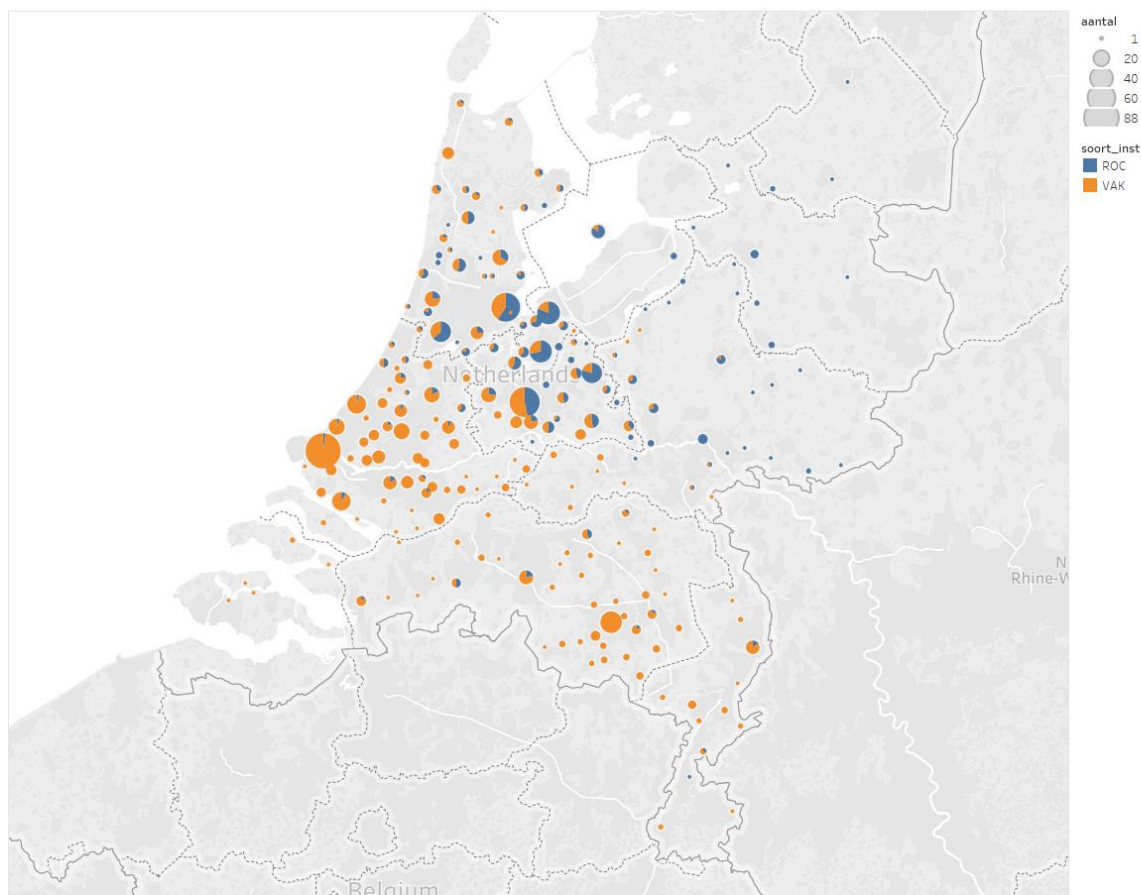
De ontwikkeling van het landelijk 'marktaandeel' van vakinstellingen en roc's in het aantal studenten van de opleiding Mediamanagement staat in de volgende figuur.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is gedaald van 93% in 2005 naar 74% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een relatief grotere groei van het aantal studenten Mediamanagement aan roc's dan aan vakinstellingen in deze periode. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt mede veroorzaakt doordat meer roc's deze opleiding zijn gaan aanbieden in deze periode (zie paragraaf 3.5).

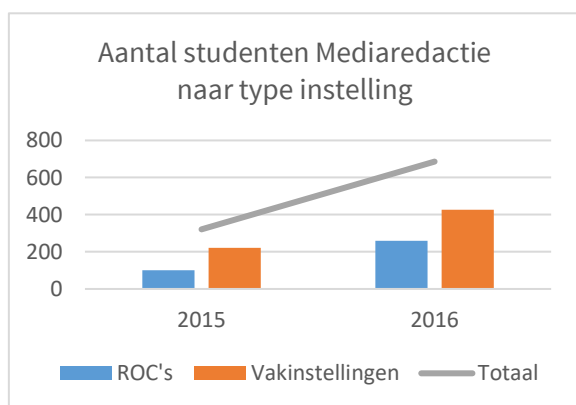
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Mediamanagement naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De opleiding concentreert zich in het westen en zuiden van Nederland. Overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's voor deze opleiding manifesteert zich vooral in de provincies Utrecht en Noord-Holland.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Mediamanagement

4.3 Mediaredactie

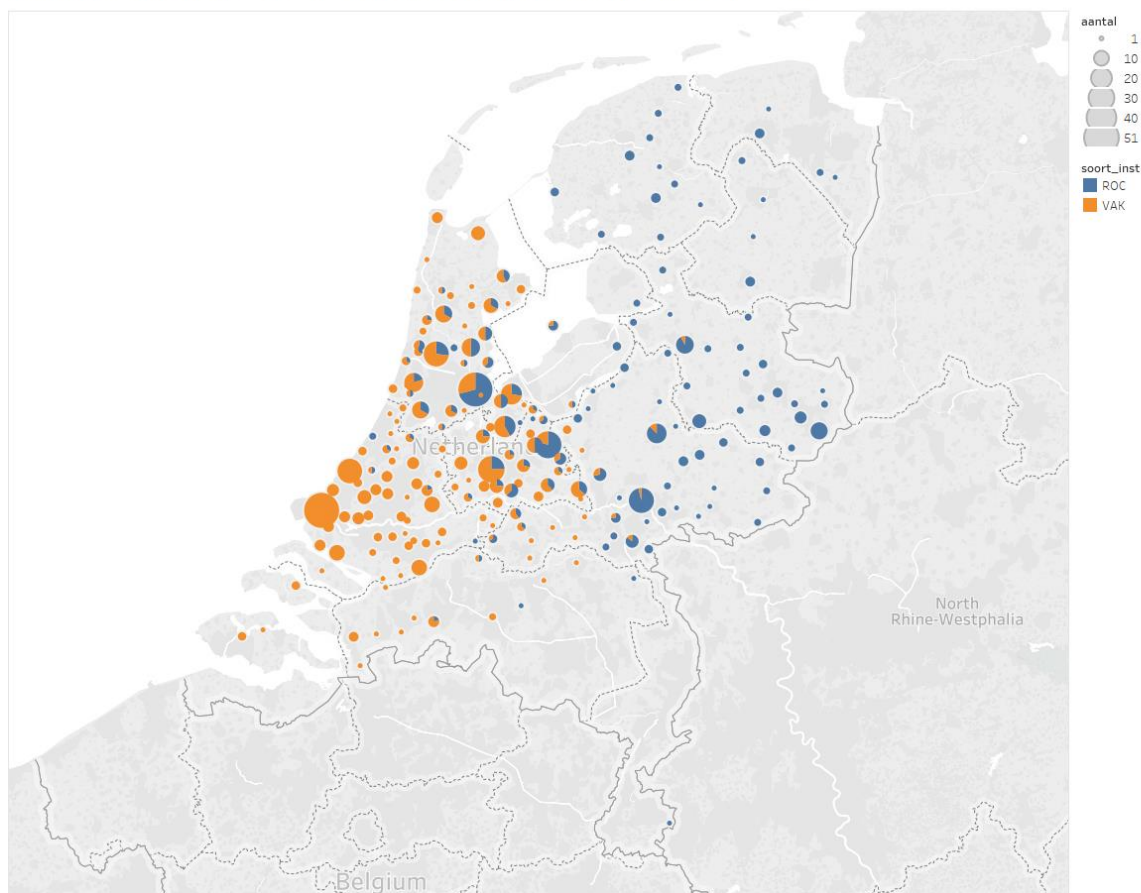
De ontwikkeling van het landelijke marktaandeel van vakinstellingen en roc's in het aantal studenten van de relatief nieuwe opleiding Mediamanagement staat in de onderstaande figuur.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is licht gedaald van 68% in 2015 naar 62% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een relatief grotere groei van het aantal studenten Mediaredactie aan roc's dan aan vakinstellingen in deze periode. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt mede veroorzaakt doordat meer roc's deze opleiding zijn gaan aanbieden in deze periode (zie paragraaf 3.6).

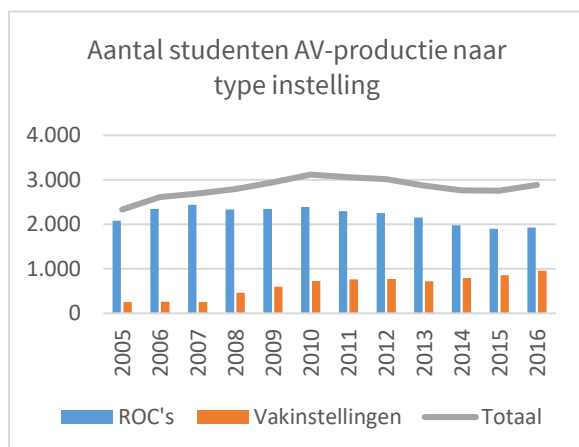
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Mediaredactie naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De opleiding concentreert zich met name in het Westen en komt in mindere mate voor in het Oosten en Noorden. Overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's voor deze opleiding manifesteert zich vooral in de provincies Utrecht en Noord-Holland.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Mediaredactie

4.4 AV-productie

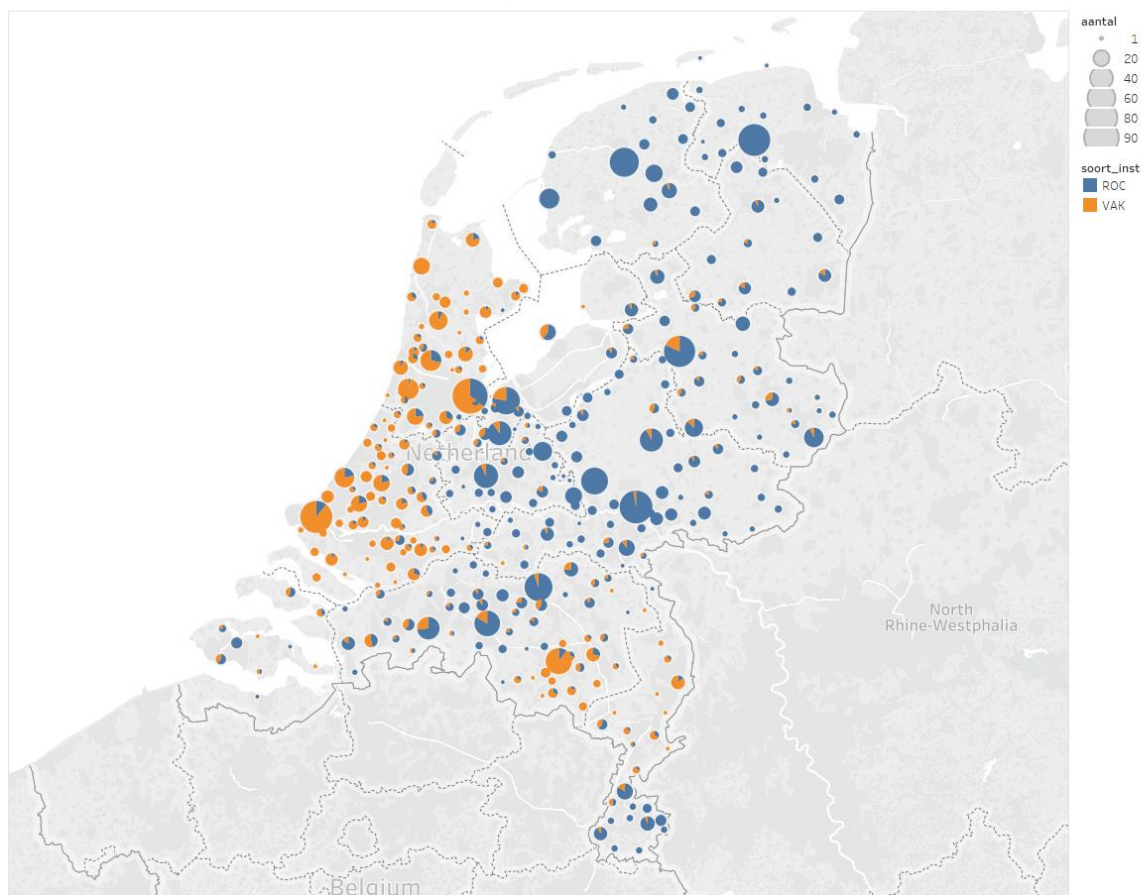
Onderstaande figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding AV-productie weer.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is toegenomen van 11% in 2005 tot 33% in 2015. Deze toename wordt verklaard door een groei van het aantal studenten AV-productie aan vakinstellingen en een beperkte daling aan roc's. Het aantal vakinstellingen en roc's dat deze opleiding aanbiedt, is de afgelopen 10 jaar hetzelfde (zie paragraaf 3.8).

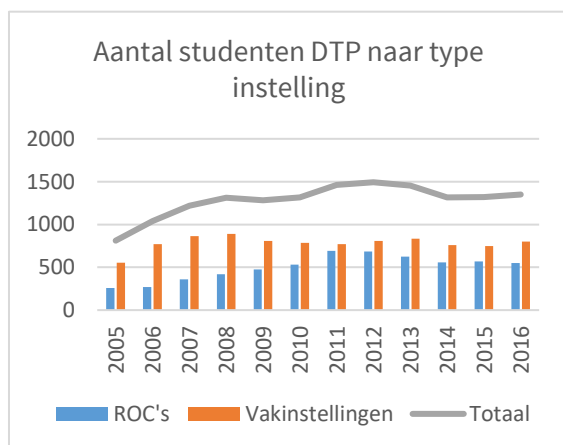
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten AV-productie naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. Er is sprake van een landelijke spreiding van de opleiding. Overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's doet zich overal voor, met uitzondering van de provincies Friesland en Groningen.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding AV-productie

4.5 DTP

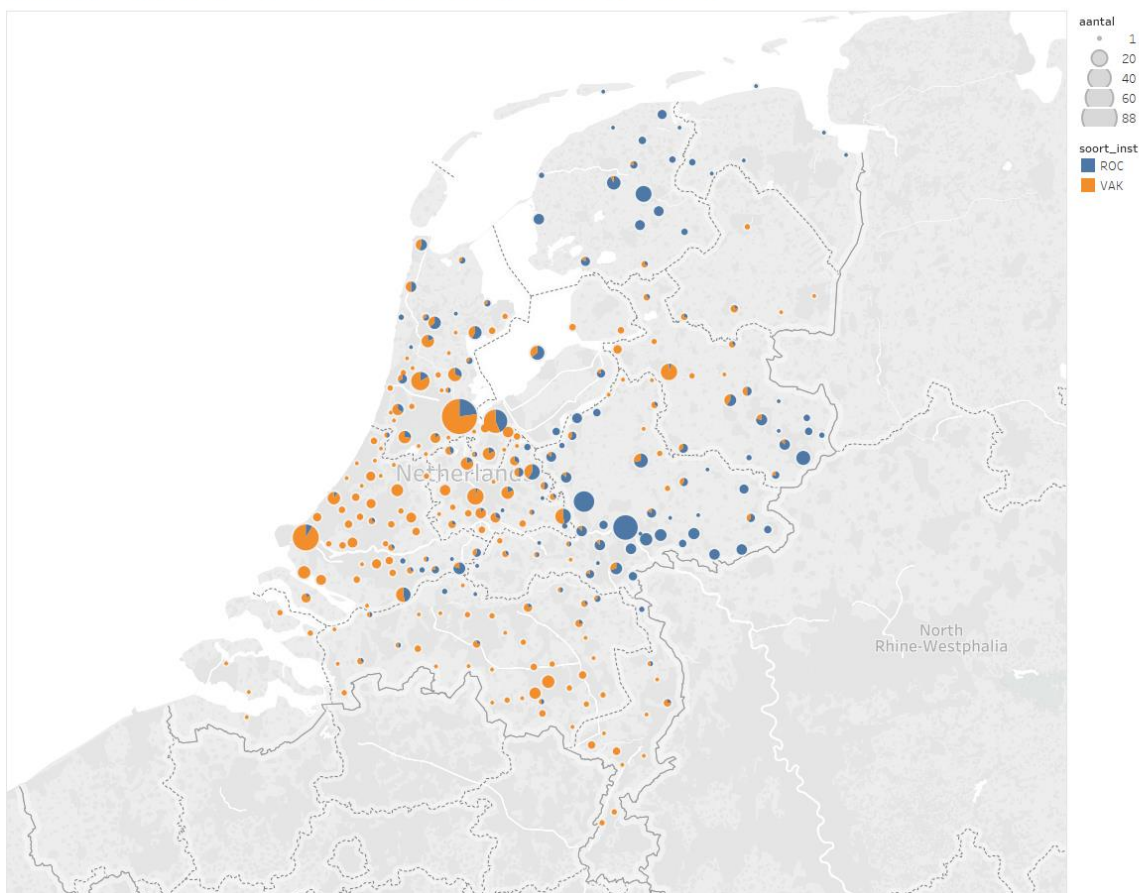
De hierna volgende figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding DTP weer.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen heeft zich ontwikkeld van 68% in 2005, naar 52% in 2011 en naar 59% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een relatief grotere groei van het aantal studenten DTP aan roc's dan aan vakinstellingen in deze periode. Het aantal DTP-studenten aan vakinstellingen is sinds 2008 redelijk constant. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt mede veroorzaakt doordat meer roc's deze opleiding zijn gaan aanbieden in deze periode (zie paragraaf 3.9)

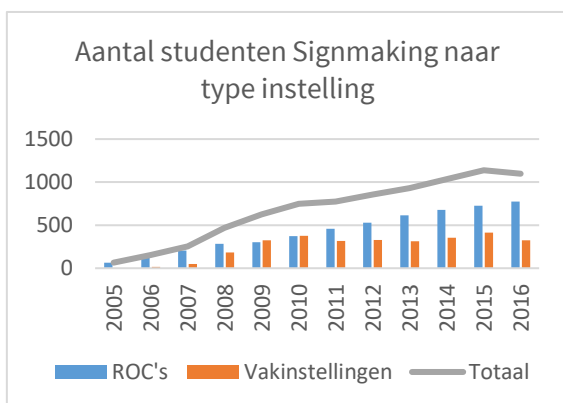
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten DTP naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's doet zich overal voor in het Westen en de provincie Overijssel. Het aanbod van roc's in het zuiden van Gelderland en in Friesland en Groningen is in overwegende mate complementair aan dat van vakinstellingen.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding DTP

4.6 Signmaking

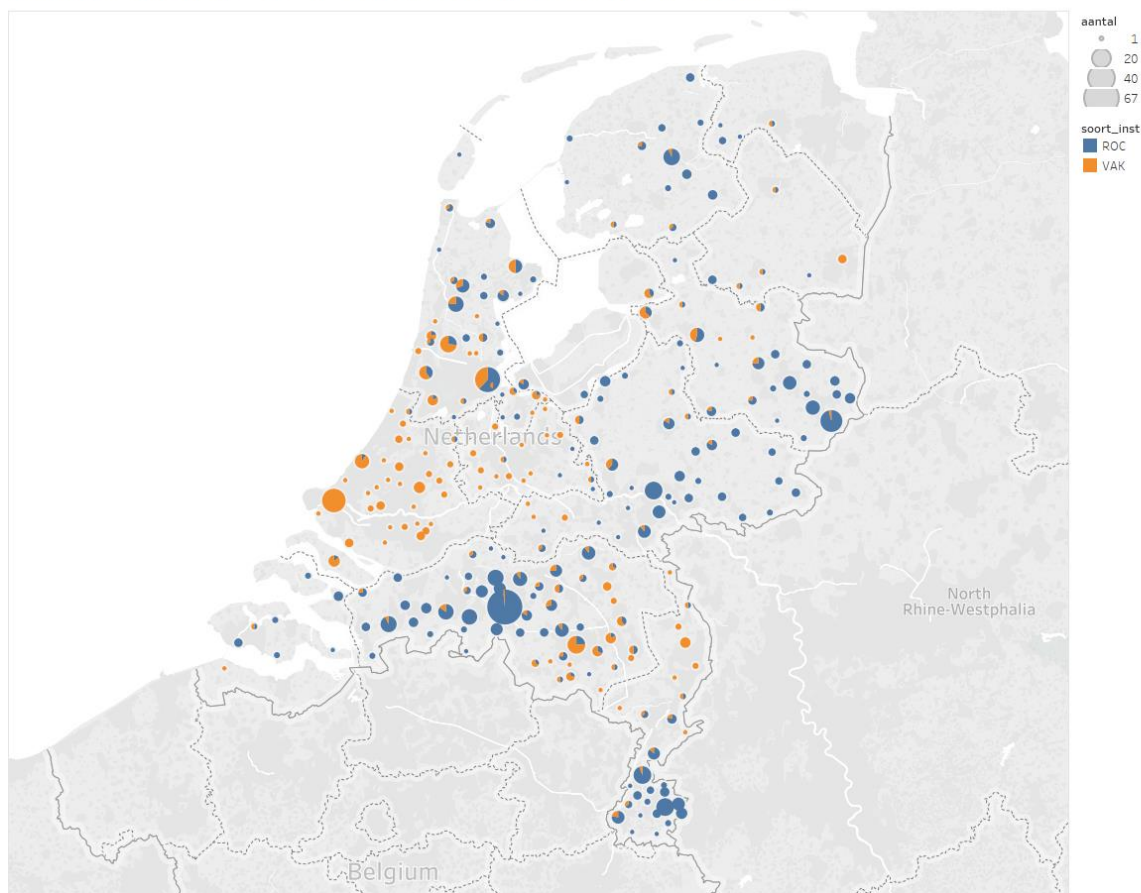
Onderstaande figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding Signmaking weer.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen heeft zich ontwikkeld van 0% in 2005, naar 50% in 2010 en naar 30% in 2016. Deze ontwikkeling wordt voornamelijk verklaard door een groei van het aantal studenten Signmaking aan roc's sinds 2011 en een stabilisatie van het aantal studenten aan vakinstellingen. De recente stijging van het aantal studenten aan roc's wordt vooral veroorzaakt door een groter aantal studenten per roc bij een gelijkblijvend aantal roc's (zie ook paragraaf 3.11).

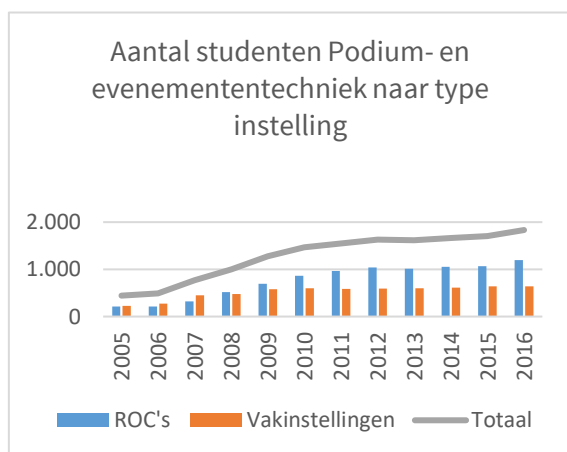
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Signmaking naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De overlap tussen het aanbod van vakinstellingen en roc's doet zich vooral voor in Zuidoost-Nederland, Noord-Holland en de regio Zwolle.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Signmaking

4.7 Podium- en evenemententechniek

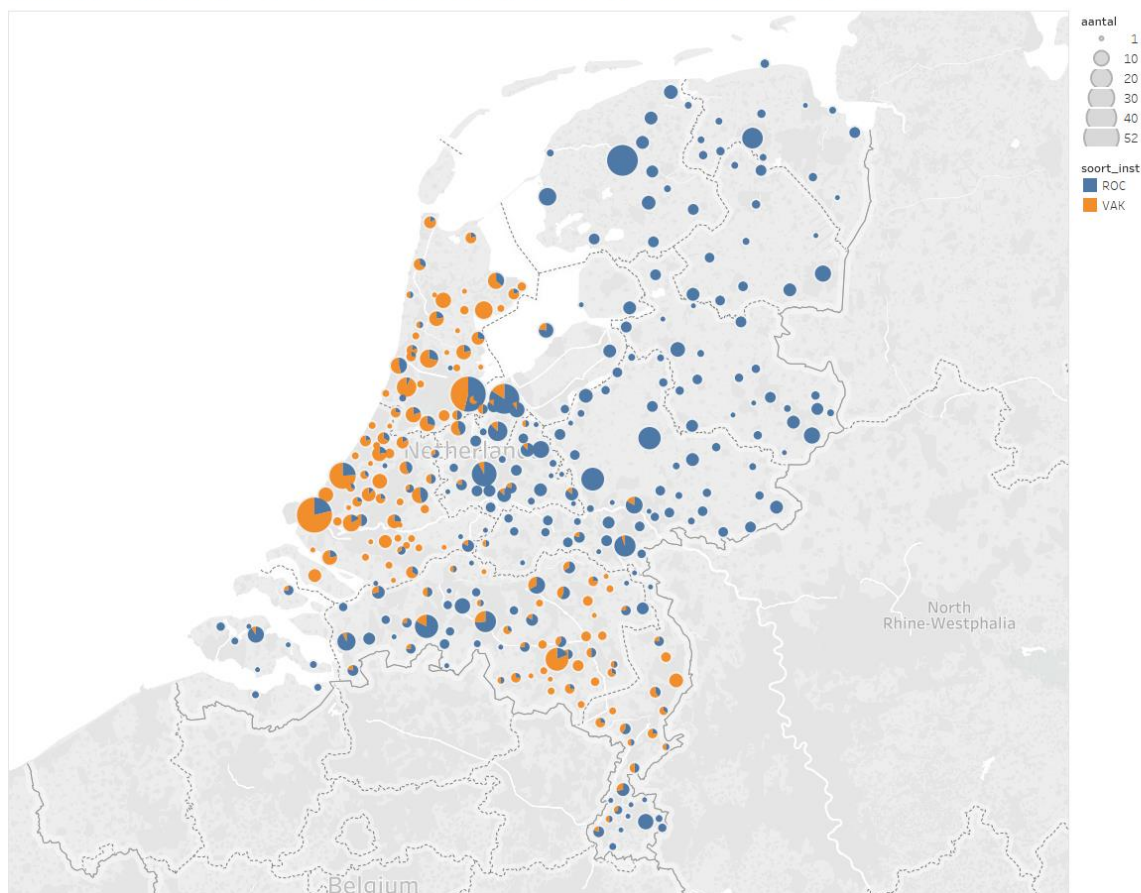
De ontwikkeling van het landelijke marktaandeel van vakinstellingen en roc's in het aantal studenten van de opleiding Podium- en evenemententechniek staat in de volgende figuur.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is gedaald van 52% in 2005 naar 35% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een relatief grotere groei van het aantal studenten Podium- en evenemententechniek aan roc's dan aan vakinstellingen in deze periode. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt mede veroorzaakt doordat van 2005 tot 2010 meer roc's deze opleiding zijn gaan aanbieden (zie paragraaf 3.3).

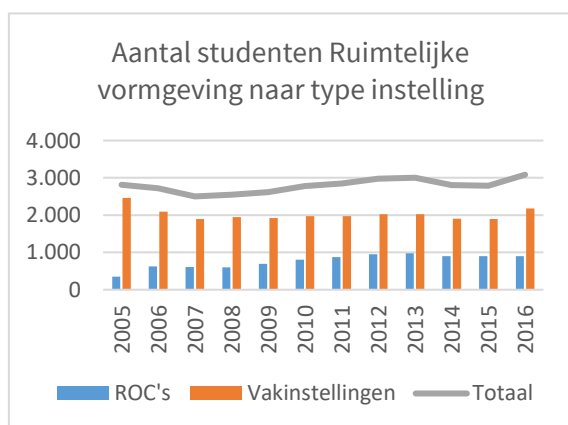
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Podium- en evenemententechniek naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De opleiding kent een landelijke spreiding. Met uitzondering van het Oosten en Noorden kent het aanbod van vakinstellingen en roc's geografische overlap in verzorgingsgebied.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Podium- en evenemententechniek

4.8 Ruimtelijke vormgeving

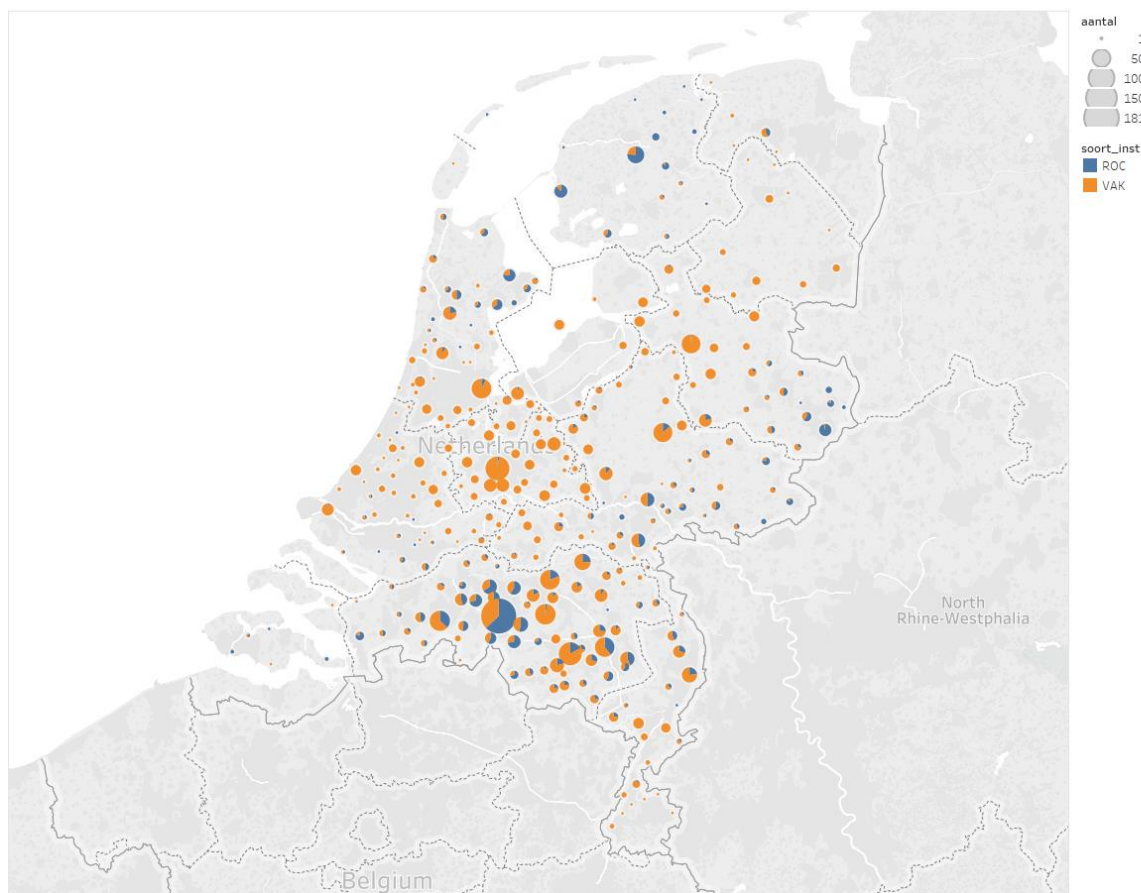
Onderstaande figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding Ruimtelijke vormgeving weer.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is gedaald van 87% in 2005 naar 71% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een groei van het aantal studenten Ruimtelijke vormgeving aan roc's en een lichte daling van het aantal studenten aan vakinstellingen in de periode 2005-2007. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt vooral veroorzaakt door een stijging van het aantal studenten per roc (zie paragraaf 3.12).

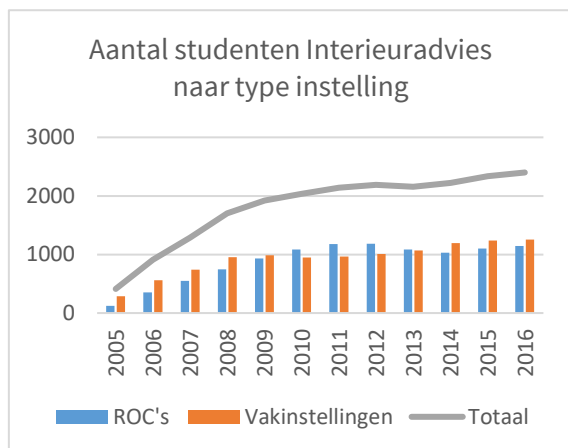
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Ruimtelijke vormgeving naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. Opvallend is de omvang en overlap van aanbod in de provincie Noord-Brabant.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Ruimtelijke vormgeving

4.9 Interieuradvies

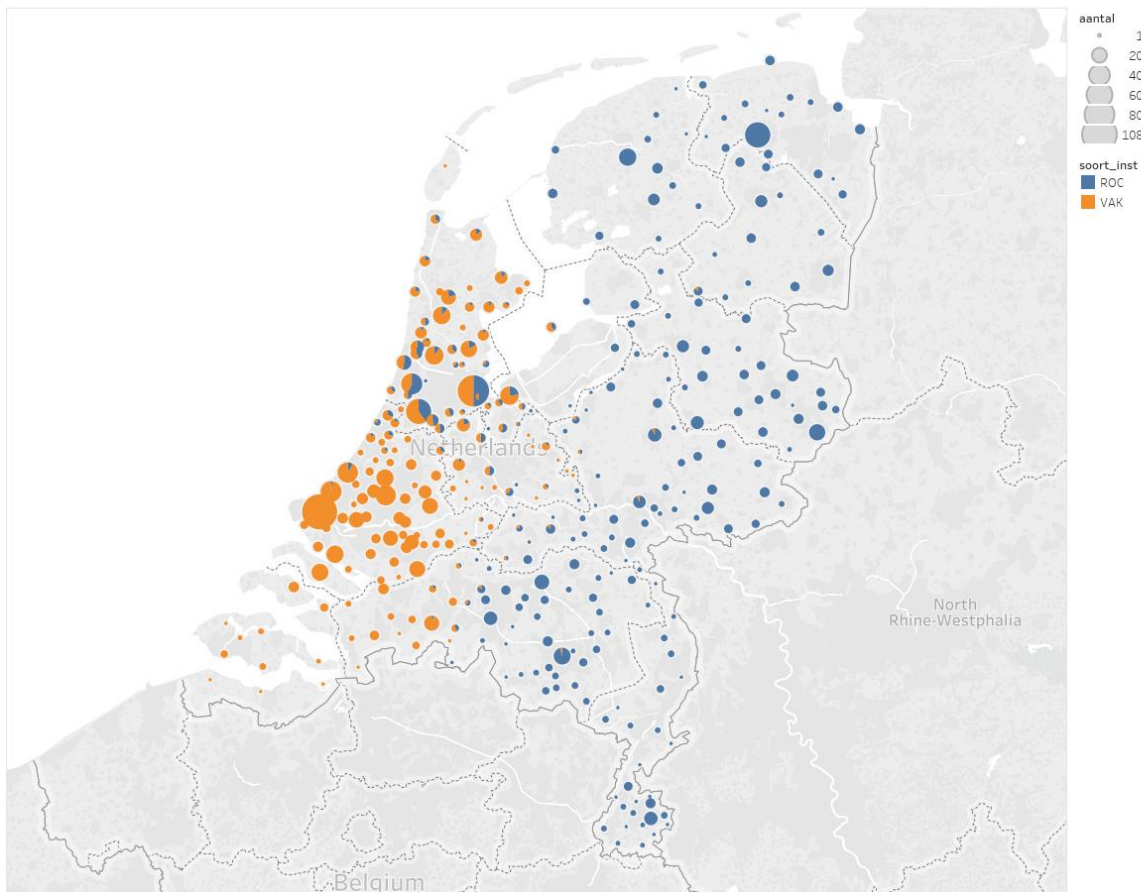
Onderstaande figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding Interieuradvies weer.

Het landelijke marktaandeel van de vakinstelling is gedaald van 70% in 2005 naar 52% in 2016. Deze daling wordt verklaard door een relatief grotere groei van het aantal studenten Interieuradvies aan roc's t.o.v. de groei aan de vakinstelling. De stijging van het aantal studenten aan roc's wordt vooral veroorzaakt door een stijging van het aantal roc's dat de opleiding is gaan aanbieden (zie paragraaf 3.14).

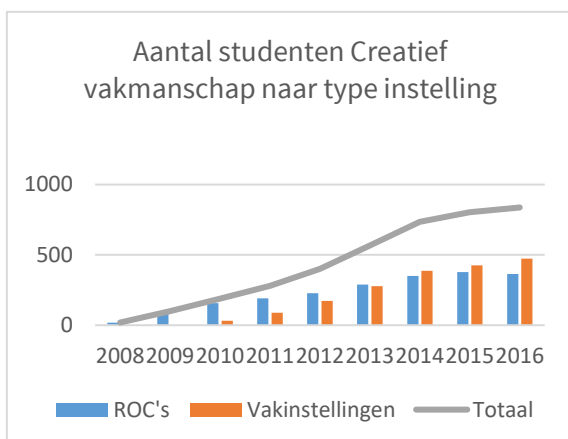
De volgende figuur geeft een geografisch beeld van de spreiding van studenten Interieuradvies naar woongemeente van de student en type instelling in 2016. De overlap tussen het aanbod van de vakinstelling en roc's doet zich voor in het Westen. Het aanbod in het Noorden, Oosten en Zuidoost Nederland is complementair aan dat van de vakinstelling.

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Interieuradvies

4.10. Creatief vakmanschap

Onderstaande figuur geeft de ontwikkeling van het marktaandeel van de opleiding Creatief vakmanschap weer.

Het landelijke marktaandeel van vakinstellingen is toegenomen van 0% in 2008 tot 57% in 2015. Deze toename wordt verklaard door een grotere groei van het aantal studenten Creatief vakmanschap aan vakinstellingen dan aan roc's. De groei wordt vooral veroorzaakt door een toename van het aantal vakinstellingen en roc's dat deze (relatief nieuwe) opleiding aanbiedt (zie paragraaf 3.17).

De opleiding Creatief vakmanschap kent een landelijke spreiding. De overlap doet zich vooral voor in Overijssel.

Bronnen

Christoffels, I. & Baay, P. (2016). *De toekomst begint vandaag: 21ste-eeuwse vaardigheden in het beroepsonderwijs*. Expertisecentrum Beroepsonderwijs, 's-Hertogenbosch.

Rutten, P. (2014). *Kracht van verbeelding. Perspectieven op creatieve industrie*. Hogeschool Rotterdam, Rotterdam

Braams, N. (2011). *Onderzoeksrapportage creatieve industrie*. CBS, Den Haag.

Rutten, P. e.a. (2017). *Monitor creatieve industrie 2016*. Stichting iMMovator, Hilversum.

Meng, C. e.a. (2018). *Arbeidsmarktrelevantie Creatieve MBO-Opleidingen*. ROA, Maastricht.

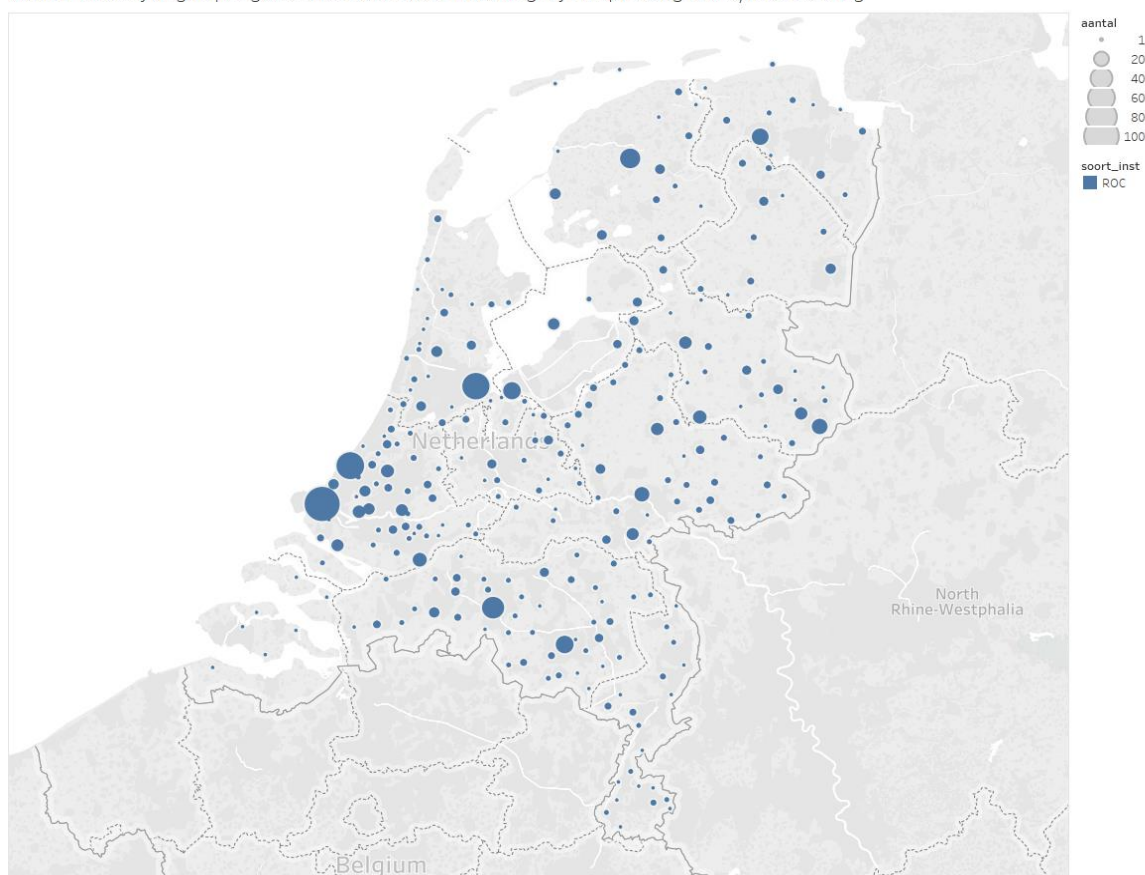
CBS (2017), Maatwerktabellen, Den Haag

DUO, onderwijsdata uit basisregister onderwijs, Zoetermeer

Bijlage

Overzicht regionale spreiding studenten Mode/maatkleding:

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Mode/maatkleding

Overzicht regionale spreiding studenten Artiësten:

Aantal inschrijvingen per gemeente naar soort instelling bij de opleiding Artiësten

